

Nápověda k programu *capella*

Obsluha programu *capella*

Úvod

Obsluha programu *capella*

Užívání nápovědy v programu *capella*

Vkládání a zpracovávání not

Vkládání not

Zpracovávání not

Klíč, tónina, takt

Zpracovávání bloku not

Blokové operace

Zpracovávání označených not

Zpracovávání označených řádků

Zpracovávání označených systémů

Partiturové-šablony

Speciální funkce

Soubory, obrazovka, tiskárna a zvuková karta

Otevřít a uložit

Nastavení obrazovky a tisk

Výměna dat s jinými programy

Hudební vstup a výstup

Grafika a text

Integrovaný grafický režim

Texty

Dodatek

Tabulky a přehled

Nápověda k programu *capella*

Úvod

[capella se představuje](#)

[Poznámka ke copyright](#)

[Potřebný hard- a software](#)

[Zhotovení demo - diskety](#)

[Odstranění programu z počítače](#)

[Důležité pojmy](#)

Nápověda k programu *capella*

Obsluha programu *capella*

Všeobecné poznámky k obsluze

Obsluha myši

Obsluha klávesnicí

Symbolová lišta

Nastavení symbolové lišty

Stavový řádek

Dialogová okna

Nápověda k programu *capella*

Užívání nápovědy programu *capella*

[Obsluha systému nápovědy](#)

[Nápověda k menu](#)

[Nápověda k symbolové liště](#)

[Nápověda k dialogovým oknům](#)

Nápověda k programu *capella*

Vkládání not

Přednastavení

Aktuální délky not

Vkládání not pomocí klávesnice

Vkládání not pomocí myši

Vkládání not pomocí klaviatury na obrazovce

Změna rozsahu vkládání not

Pomlky

Pohyby kurzoru

Klávesnicí

Myší

Alterace (předznamenání)

Vkládání tečkovaných not(a pomlk)

Akordový režim

Nápověda k programu *capella*

Zpracovávání not

Mazání not

Dvojhlasé notové řádky

Rozšíření systému

Systémy oddělit

Systémy spojit

Akordy opakovat

Ligatura

Taktové čáry

Nádech

Nápověda k programu *capella*

Klíč, tónina, takt

Změnit klíč, tóninu a takt

Volba houslového nebo basového klíče

Speciální klíče

Jak nastavit klíč, tóninu a takt capelly

Jak nastavit klíč, tóninu a takt

Automatický oktávový posuv při změně klíče

Automatická transpozice při změně tóniny

Pohyb kurzoru při změnách klíče, tóniny a taktu

Smazání změny klíče, tóniny a taktu

Nápověda k programu *capella*

Blokové operace

Bloky not, řádků a systémů

Označení bloku

Kopírování bloku

Zkopírování bloku do schránky

Smazání bloku

Vystřihnutí bloku

Vložení bloku

Kopírování mezi různými partiturami

Nápověda k programu *capella*

Zpracování označených not

Obecně

Změna délky not

Trioly a jiné iregulární dělení

Legato

Transponování

Přizpůsobení legata a triolových svorek

Enharmonická záměna

Notová hlava a nožka, artikulační znaménka

Klávesové příkazy pro formát not

Posunutí not do stran

Trámce a praporky

Nápověda k programu *capella*

Zpracování označených řádků

Korekce rozestupů mezi řádky

Smazání řádků

Texty písní

Jednoduché texty písní

Písně s větším počtem slok

Úprava většího počtu textů

Texty písní smazat nebo spojit

Další možnosti s texty

Nápověda k programu *capella*

Zpracování označených systémů

Zpracování označených systémů

Úplný instrumentální popis

Zobrazení taktu na začátku

Zarovnání okraje

Odsazení zleva

Zalomení stránky

Nápověda k programu *capella*

Partiturová šablona

Úvod

Nastavení partitury

Vertikální rozestupy

Písmo a popis hlasů

Trámcová automatika

Značení C / Alla-Breve

Zobrazení odrážek při změně tóniny

Tempo

Nastavení zvuku

Nastavení partu

Nastavení partu

Seznam hlasů

Vložení nebo odstranění řádků

Popis a označení hlasů

Klíč

1-linkový řádek

Rozestup

Zvuk

Transponovat nástroj

Svorky a průchozí taktové čáry

Nápověda k programu *capella*

Speciální funkce

Tyto funkce neumožňuje verze *capella compact*

Záhlaví a pata

Číslování taktů

Výtah hlasu

Nápověda k programu *capella*

Otevření a uložení

[Partituru otevřít](#)

[Partituru uložit](#)

[Záložní kopie](#)

[Partiturové předlohy](#)

[Dodané partiturové předlohy](#)

Nápověda k programu *capella*

Nastavení obrazovky a tisk

Symbolová lišta, stavový řádek, klaviatura

Zobrazení partitury

Barevné zobrazení

Stránkové zobrazení

Velikost obrazu

Obnova obrazovky

Nastavení obrazovky

Nastavit stránku

Tisk

Oboustranný tisk

Problémy při tisku

Nápověda k programu *capella*

Výměna dat s jinými programy

Výměna textu

Grafický import

Export notových obrázků

MIDI-export

MIDI-import

Nápověda k programu *capella*

Hudba in/out

[Instalace Vaší zvukové karty](#)

[Nastavení MIDI-Mapper](#)

[Pod Windows 3.1x](#)

[Pod Windows 95](#)

[Volba zvuků](#)

[Přednastavení hudebního vstupu a výstupu](#)

[Přednastavení vstupu](#)

[Přednastavení výstupu](#)

[Přednastavení rytmického vkládání](#)

[Vkládání not pomocí klávesového nástroje](#)

[Normální vkládání not \(Step entry\)](#)

[Rytmické vkládání \(Real time entry\)](#)

[Problémy s hudebním vstupem a výstupem](#)

[Přehrávání not](#)

Nápověda k programu *capella*

Grafický režim programu

Grafický režim

Normální režim

Vkládání grafických elementů

Označení, posouvání a formování grafických elementů

Kontextový dialog

Kopírování a mazání grafických elementů

Jednotlivé grafické elementy

Schránka

Text

Čára

Obdélník

Elipsa

Notové linky

Legato

(De-)crescendo

-volta svorky

Triolové svorky

Trylková vlnovka

Nápověda k programu *capella*

Texty

Texty

Vložit, zpracovat a mazat textové elementy

Hudební symboly ve standardní velikosti

Hudební symboly v jiných velikostech

Nápověda k programu *capella*

Tabulky a přehledy

[Funkční tlačítka](#)

[Ctrl-kombinace](#)

[Další klávesové příkazy](#)

[Soubor CAPELLA.INI a partiturové soubory](#)

[Hranice programu *capella*](#)

Úvod

capella se představuje

capella je notový editor s jehož pomocí můžete s minimální námahou psát notové party a ve špičkové kvalitě je potom vytisknout. Za srovnatelný program byste museli doposud zaplatit mnohonásobek ceny programu *capella*.

capella je k dostání ve dvou verzích: *capella compact* (na CD-ROM), která bude splňovat požadavky většiny uživatelů a *capella professionall*, která má některé další funkce vhodné pro profesionální využití. Tato verze je na disketě.

capella compact Vám nabízí např.:

- Psát partitury až do 24 partů (různých nástrojů), v každém partu mohou být samozřejmě i akordy

- Psát všechny důležité notové klíče, libovolné doby taktů, všechny tóniny (od 7 b do 7 #), duoly, trioly atd., až 15-oly

- IMPORT a EXPORT standartních MIDI dat, dále také export notových obrázků do jiných Windows programů

- Transpozice, diatonický posuv not

- Vkládání not přímo z klávesnice počítače nebo přes MIDI klávesový nástroj

- Zobrazení ve skutečné tiskové kvalitě, znakovou sadu s hudebními symboly

- Automatické dynamické srovnání systému, vkládání trámčů podle směru notových nožek

- Automatické srovnání textu písní s notami

- Automatické umístění oblouku legata nad označenými notami

- Zobrazení not na obrazovce i jejich tisk v libovolné velikosti (od nepatrných až po obří)

- Přehrávání notových partů libovolně přes PC reproduktor, zvukovou kartu nebo MIDI

- Vkládání znaků hudebních ozdob a textů v libovolné velikosti a všechny grafické elementy myší libovolně posouvat po obrazovce

- Jednoduchou obsluhu

capella professionall Vám nabízí navíc:

- Všechny myslitelné notové klíče

- Partitury s libovolným počtem hlasů (nástrojů)

- Automatické výtahy hlasů (jednotlivých partů) z partitury

- Automatické číslování taktů

- Automatické korigování oblouku legata při transponování

- Záhlaví a patu

- Zobrazení tiskové strany

Úvod

Poznámka ke copyright

Představte si případ, kdy si zajdete třeba do knihkupectví a chcete si koupit nějakou knihu - třeba za cenu 15 000 Kč a máte se zavázat, že ji nikomu nepůjčíte. Druhé vydání Vám potom bude nabídnuto za cenu podstatně nižší. Vy rozhořčeně opustíte knihkupectví s tím, že si ji v nejbližší knihovně vypůjčíte a zkopírujete ?

A zrovna taková absurdní situace je na trhu s počítačovým softwarem. Velké softwarové firmy si určují ceny, díky kterým mohou docela dobře vydělávat i kdyby jen každý desátý majitel daného softwaru si jej legálně koupil. Zákazníci to vědí a při-padá jim hloupé si všechny programy kupovat ...

Abychom se z tohoto začarovaného kruhu dostali, nabízíme tuto jedinečnou možnost: program *capella* nabízíme jen za zlomek jeho hodnoty. A z toho důvodu Vás prosíme, abyste nedávali do oběhu nelicenční kopie programu a sami pracovali jen s originálem, který si sami koupíte (pokud jste tak doposud neučinili). Tím vlastně prospějete i sami sobě, neboť další vývoj programu je financován právě z těchto peněz.

Na tomto místě chceme našim zákazníkům poděkovat za jejich čestnost. Prosíme Vás, abyste i nadále pracovali jen s řádnými licenčními programy.

S pomocí instalačního programu můžete z kopie originální diskety vytvořit demo - disketu, kterou již můžete darovat komukoliv.

Úvod

Potřebný hard- a software

Nutné vybavení

K užívání programu *capella* potřebujete:

PC 386 -, 486 - nebo Pentium - procesor a minimálně 4 Mbytes operační paměti,

Microsoft Windows od Verze 3.1, Windows 95 nebo Windows NT,

u verze *capella compact* CD-ROM-jednotku,

minimálně 2 MB volného místa na hard disku,

myš - pro některé speciální grafické funkce,

pro tisk not libovolnou tiskárnu, která pracuje pod Windows.

Optimální příslušenství

Pro práci je ještě vhodné mít:

Pro vícehlasé přehrávání Windows - kompatibilní zvukovou kartu (např. Sound-blaster nebo Roland-MPU). Přes PC reproduktor uslyšíte z vícehlasé partitury jen horní hlas.

Klávesový nástroj s MIDI výstupem (pro rychlejší vkládání not).

Úvod

Zhotovení demo - diskety

V případě, že chcete tento program někomu darovat, můžete zhotovit volně kopírovatelnou DEMO-DISKETU.

Jak zhotovit demo-disketu verze *capella professional*

1. Zhotovte kopii instalační diskety (např. v manažeru M602)
2. Přejděte na Správce souborů a zvolte v menu **Soubor** příkaz **Spust'....** Napište A:\MACHDEMO (je-li disketa v jednotce A).
3. Potvrďte **OK**.

Jak zhotovit demo-disketu z verze *capella compact*

1. Vložte *capella-compact-CD* do CD-ROM-jednotky.
2. Do disketové jednotky A vložte prázdnou, naformátovanou HD-disketu.
3. Zkopírujte na disketu všechny soubory z adresáře DEMO\CAPELLA z *capella-compact-CD*.

Program MACHDEMO.EXE vyhotoví z této programové diskety její demoverzi, kterou můžete věnovat komukoliv. Demo verze se liší od programu *capella-professional* chybějícími možnostmi ukládání a DEMO - popisem při tisku.

Úvod

Odstranění programu z počítače

Úplné smazání Windows-programu z pevného disku může být někdy celkem choulostivá záležitost. Poradíme Vám, jak odstranit program *capella* beze zbytku z Vašeho PC. To můžete potřebovat např. tehdy, když si budete chtít nainstalovat program na novém počítači.

Jak odstranit program *capella* z Vašeho počítače

1. Smažte seskupení programů ve správci programů (pokud jste ho při instalaci vytvořili).
2. Smažte adresář - včetně podadresářů ve správci souborů.
3. Smažte soubor CAPELLA.INI v adresáři Windows.
4. Přejděte do Správce programů - Hlavní skupina - Písmo, najděte **písmo capella** a klikněte na **smazat**.
5. Pokud jste vytvořili propojení mezi rozšířením .CAP a programem *capella* (Otevření partitury), odstraňte ho.

Pozor!

Nemažte soubor CTL3D.DLL, který byl při instalaci kopírován do Windows - systému, neboť tento soubor se využívá i v jiných programech k zobrazení šedého dialogového boxu s 3D - efektem.

Úvod

Důležité pojmy

Abychom předešli možným nedorozuměním, musíme si nejdříve objasnit některé pojmy:

Notové systémy a řádky

Pod pojmem *notový systém* rozumíme v této příručce sjednocení jednoho nebo více *notových řádků* (partů) v partituře. Místo pojmu notový systém píšeme někdy jen *systém* a místo notový řádek jen *řádek*.

Akordy a dvojhlasé notové řádky

Rovněž důležitý je rozdíl mezi akordem a dvojhlasým notovým řádkem. *Akord* je sjednocení více not stejných hodnot. V *dvojhlasém notovém řádku* mohou nad sebou stát i noty různých hodnot.

Tento dvojhlasý notový řádek ukazuje nejdříve souzvuk tónů rozdělený do dvou hlasů, dále pak akord v horním hlasu a nakonec akordy v obou hlasech.

Obsluha programu *capella*

Obsluha programu *capella*

Pokud Vám není doposud jasný základ obsluhy ve Windows, přečtěte si nejdříve úvodní kapitoly k Windows 3.1. Tam se naučíte poznávat obslužné elementy všech Windows programů: menu, programová a dokumentační okna, dialogová okna a nápovědný systém, atd.

capella využívá Windows standartní MDI rozhraní (multiple document interface) s jedním rámem a libovolným počtem dokumentových oken (v případě partitur *capelly*). S jednotlivými partiturami máte tytéž možnosti jako s programovými skupinami v programovém manažeru: zvětšit na plný obraz, zmenšovat atd.

Obsluha programu *capella*

Ovládání myši

Abychom zjednodušili následující vysvětlování, budeme se řídit těmito konvencemi:

Pokud to nebude výslovně uvedeno, rozumíme pod pojmem *tlačítko na myši* vždy levé tlačítko myši.

Pod pojmem *klikněte myši* rozumíme - zmáčknout (krátce) tlačítko myši.

Táhnout myši z A do B znamená: symbol myši umístit do bodu A, zmáčknout tlačítko (stále jej držíme) a přetáhneme na místo B, kde tlačítko uvolníme.

Obsluha programu *capella*

Ovládání klávesnicí

Tlačítka klávesnice budou v této nápovědě zobrazena v hranatých závorkách. Kurzorová tlačítka budou popsána slovně [vlevo], [vpravo], [nahoru], [dolů].

Obsluha programu *capella*

Symbolová lišta

V programu *capella* jsou dvě různé symbolové lišty. Jedna je pro vkládání not, druhá je v grafickém režimu programu.

Význam ikon na symbolové liště je souhrnně uveden v příručce uživatele.

Na symbolové liště se nachází tři druhy ikon se symboly.

Normální symboly

aktivují příkaz po natuknutí.

Přepínače

přepínají mezi dvěma různými stavy. Zapnutý stav má světlejší barvu.

Vypínací skupiny

zapínají se zmáčknutím vypínače a ruší stav, který byl nastaven předtím.

Některé příkazy není možno provádět kdykoliv. Takový příkaz má barevně odlišné zobrazení. V menu má světlé zabarvení a ikony jsou zamlženy". Jedná se např. o tyto případy, kdy:

Příkaz je možno provést jen na označeném bloku not, ale žádný blok není označen.

Příkaz je možno provést jen v aktuální kurzorové pozici, ale je označen blok.

Příkaz je možno provést na partituře, ale není otevřeno partiturové okno.

Pracujete s verzí *capella compact*, ale příkaz umožňuje jen verze *capella professionall*.

Nastavení symbolové lišty

Symbolovou lištu s ikonami můžete si můžete nastavit podle svých představ, pokud vyvoláte v menu **Režim** příkaz **Symbolová lišta**.... Zde si označíte ikony, které budou na symbolové liště zobrazeny.

Viz také:

[Nastavení symbolové lišty](#)

[Nápověda k symbolové liště](#)

Obsluha programu *capella*

Nastavení symbolové lišty

Symbolová lišta je v normálním (notovém) režimu programovatelná. Můžete si sami zvolit, které ikony na ní mají být (a tím pádem, které funkce budete chtít ovládat pomocí ikon). Ikony mohou být v jedné nebo ve dvou řadách a mohou mít mezi sebou mezery. Ikona přepnutí do grafického režimu je umístěna vždy na pravé straně.

Jak nastavit symbolovou lištu

1. Zvolte v menu **Režim příkaz** **Symbolová lišta....**
2. Označte ikony, které chcete mít zobrazeny.
3. Označte mezery mezi ikonami.

Pokud vlastníte monitor se standartním VGA rozlišením (šířka 640 bodů), může se stát, že se všechny ikony nevejdou do dvou řad. V takovém případě zrušte některé ikony nebo mezery. Symbolovou lištu můžete i vypnout a zapnout" - v menu **Zobrazit** příkazem **Lištu s ikonami**.

Viz také:

[Symbolová lišta](#)

[Nápověda k symbolové liště](#)

Obsluha programu *capella*

Stavový řádek

Na stavovém řádku vidíte zleva doprava:

- aktuální délku noty s předvolenou alterací a tečkováním,
- číslo stránky, na které se nachází kurzor,
- číslo systému, na kterém se nachází kurzor ,
- počet not (akordů) ve schránce Windows,
- údaje o velikosti paměti (volná paměť, volné systémové zdroje a pevný disk).

Značka na pravém okraji signalizuje tři stavy paměti ve Windows:

zeleně

(fajfka): dostatečně velká paměť (přes 1 MB hlavní, přes 40% systémové a přes 1 MB na pevné desce),

žlutě

(s vykřičníkem): ještě dostačující paměť, nemusí však stačit pro tisk,

červeně

(kolečko): velmi malá paměť (méně než 200 KB hlavní paměti nebo méně než 20% systémové nebo méně než 500 KB na pevném disku).

Při červeném nebo žlutém značení pravidelně ukládejte do paměti popř. ukončete jiné běžící programy.

Stavový řádek zapnout / vypnout

Stavový řádek můžete zapnout a vypnout" v menu **Zobrazit** příkazem **Stavový řádek**.

Obsluha programu *capella*

Dialogová okna

Při mnoha příkazech se objevuje dialogové okno (dále jen dialog), kde přesně nastavíte účinek příkazu.

Krátký popis dialogů

Každý dialog má předtisk **OK** a **Zrušit**, kterým se ruší poslední krok:

Klikněte **OK** jestliže chcete nastavenou volbu potvrdit, nebo **Zrušit**, kdy opustíte dialog beze změny.

V některých dialozích může dojít při nařknutí předtisku k otevření poddialogu. Jestliže poddialog potvrdíte **OK** a v hlavním dáte potom povel **Zrušit**, budou zrušeny i úpravy v poddialogu.

Otevřete-li dialogové pole, prvky v něm se nastaví na hodnoty odpovídající stavu označeného bloku. Některé dialogové elementy se ale mohou vztahovat na více označených objektů. Stav daných objektů se může zobrazit jen tehdy, je-li jednotný.

Příklad:

Označili jste dvě noty, z nichž je jedna s orientační (vynucenou) posuvkou a druhá bez ní. Chcete oběma notám dát atribut *staccato*. V dialogu **Formát not** je potom křížkové pole **Orientační posuvka** vyplněno šedě. Jen tak je možné, po zvolení *staccato* a **OK**, aby tato různá přednastavení zůstala. V těchto křížkových polích musíte potom dvakrát kliknout, abyste křížek odstranili.

Jestli není nic jiného poznamenáno, jsou rozměry v dialozích (jako např. rozestupy mezi notovými řádky) udány v rozestupech notových linek. Tím je rozuměn rozestup mezi jednotlivými notovými linkami (terciový rozestup). Výška jednoho notového řádku (mezi horní a spodní linkou) se skládá ze čtyř rozestupů notových linek.

Užívání nápovědy v programu *capella*

Obsluha systému nápovědy

capella využívá systém Windows-nápovědy. Jestliže doposud neznáte jeho možnosti, prostudujte si návod k Windows, nebo zvolte v menu ? příkaz **Užívání nápovědy**.

Zvláštnosti nápovědy programu *capella*

V nápověda k programu *capella* vidíte nahoře ve žlutém pruhu vždy místo, kde se v nápovědě nacházíte:

- Modrým písmem je napsán název kapitoly, ve které se nacházíte.
- Černým písmem jsou napsány tématické okruhy a oddíly.
- Za těmito okruhy a oddíly jsou přepínací texty, které se dotýkají konkrétních problémů. Na jejich pozici se změní i tvar kurzoru. Po kliknutí na přepínací text dostanete nápovědu k danému konkrétnímu případu.

Pomocí tlačítek (<< a >>) si můžete listovat přes všechna témata jedné kapitoly.

Užívání nápovědy v programu *capella*

Nápověda k menu

Ke každému zvolenému příkazu v menu obdržíte krátké vysvětlení na stavovém řádku na spodním okraji okna *capella*. Tato vysvětlení jsou podle možností formulována tak, aby Vám dala doplňující zprávu o účinku příkazu. Toto vysvětlení se zobrazuje i při neaktivních menu - příkazech (šedé písmo).

Úplnou nápovědu k menu - příkazům dostanete následujícími způsoby:

- Zmáčkněte tlačítko myši na názvu menu, táhněte myší (aniž tlačítko pustíte) a zmáčkněte [F1].
- Otevřte menu pomocí [Alt] + odpovídající (horká - podtržená) klávesa (písmeno), zvolte příkaz zmáčknutím další odpovídající klávesy a zmáčkněte [F1].

Užívání nápovědy v programu *capella*

Nápověda k symbolové liště

Krátké vysvětlení k ikonám na symbolové liště je na stavovém řádku, když na nich zmáčknete tlačítko myši. Jestliže daný příkaz nechcete provést, posuňte symbol myši z této ikony ven a teprve potom tlačítko uvolněte.

Na pravém okraji stavového řádku se modrým písmem zobrazí odpovídající klávesová kombinace, vedoucí ke stejnému účinku jako použitá ikona.

pravé tlačítko myši

Podrobnou nápovědu k ikoně dostanete po zmáčknutí pravého tlačítka myši.

Užívání nápovědy v programu *capella*

Nápověda k dialogovým oknům

Téměř ve všech dialogových oknech je tlačítko nápovědy. Klikněte na něj, nebo zmáčkněte [F1] nebo [Alt]+[H]. Dostanete detailní informace, týkající se tohoto dialogu.

Vkládání not

Přednastavení

Některé příkazy, které nyní vysvětlíme, si můžete upravit podle vlastních představ.

Jak upravit příkazy podle individuálních požadavků

1. Zvolte v menu **Režim příkaz Vkládání not...**
2. Zvolte ve skupině **Délka noty** údaj **normální** nebo **alternativní**.

normální

Toto přednastavení se provedlo při instalaci.

alternativní

Je určeno spíše pro vkládání not z klávesového nástroje (normální vkládání not).

3. Zvolte v poli **Noty** odpovídající klávesy PC klaviatury pro vkládání not C,D,E,F,G,A,H ve dvou oktávách. Můžete si vybrat z těchto přednastavení:

cdefgahCDEFGAH	české nastavení
cdefgabCDEFGAB	mezinárodní
drmfsltDRMFSLT	románské (do-re-mi-fa-sol-la-si/ti)
qwertzuQWERTZU	lineární

capella kontroluje, zda jste navolili 14 různých kláves. Dejte pozor na to, že v případě klávesy b (u mezinárodního nastavení), se píše nota h (viz alterace). Snížení je možné jen pomocí tlačítka [-] .

4. Jestliže si to přejete, můžete označit pole **Při vkládání not myší brát ohled na její horizontální pozici**.

Další tři části dialogu Vás informují o způsobu vkládání některých hodnot not a pod.

Výstražný tón při chybném vkládání

V menu **Režim** můžete ještě označit příkaz **Výstražný tón**. V tom případě se ozve tón, jestliže zmáčknete neobsazenou klávesu, nebo když budete chtít provést nějaký příkaz, který není možný...

Vkládání not

Aktuální délky not

Na číselné klávesnici jsou přiřazeny tlačítkům tyto délky not a pomlk:

Délka noty	normalní	alternativní
1/1	[1]	[1]
1/2	[2]	[2]
1/4	[4]	[3]
1/8	[8]	[4]
1/16	[6]	[5]
1/32	[3]	[6]
1/64	[9]	[7]

V případě pomlk znamená hodnota 1/1 pomlku celou !

Aktuální hodnota noty je zobrazena na levém okraji stavového řádku a na symbolové liště klaviatury na obrazovce.

Vkládání not

Vkládání not pomocí klávesnice

Pokud jste nezměnili přednastavení v dialogu vkládání not, můžete zadávat noty pomocí tlačítek [C], [D], [E], [F], [G], [A], [H] (malá písmena). Pomocí tlačítka [Shift] pak noty oktávy vyšší. Dejte pozor na tlačítko [Caps Lock] !

Další možností je např. vkládání not pomocí klávesového nástroje:

Normální vkládání not (Step entry)

Rytmické vkládání (Real time entry)

Vkládání not

Vkládání not pomocí myši

Noty můžete myší vkládat pomocí klaviatury na obrazovce , nebo i přímo myší.

Přímé vkládání not pomocí myši

1. Pokud používáte tuto metodu poprvé, zvolte v menu **Režim** příkaz **Vkládání not...**, a označte - pokud si to přejete - pole **Při vkládání not myši brát ohled na její horizontální pozici**.

Pokud toto pole neoznačíte, objeví se vložené noty vždy na konci řádku.

2. Zmáčkáte a držíte tlačítko [Ctrl] a klikněte na požadované místo notového řádku.

Dojde k vložení noty - podle přednastavení - buď na daném místě, nebo na konci řádku.

Alteraci musíte zadávat pomocí klávesnice.

Další možností je např. vkládání not pomocí klávesového nástroje:

Normální vkládání not (Step entry)

Rytmické vkládání (Real time entry)

Vkládání not

Vkládání not pomocí klaviatury na obrazovce

Pomocí této klaviatury můžete vkládat noty a nastavovat jejich aktuální délku.

Klaviatura nemůže samozřejmě rozlišit, zda chcete vložit např. Cis nebo Des. Toto rozlišení se provádá v příkazem **Hudba in/out...** v menu **Režim**.

Na symbolové liště klaviatury vidíte zleva doprava:

- duplikát přepínače do akordového režimu,
- přepínací skupinu pro volbu nebo zobrazení aktuální notové délky,
- ikonu pro vkládání pomlk,
- ikonu pro vkládání not s tečkou,
- ikonu pro vyvolání nápovědy ke klaviatuře.

Velikost klaviatury je možno nastavovat tak, jak je to obvyklé pro všechna okna ve Windows - potáhnutím myši na okraji okna. Budete-li měnit šířku okna, bude se měnit i množství kláves. Při změně výšky se upraví šířka klaviatury. Okno je možno libovolně posouvat po obrazovce.

Klaviaturu může, ale nemusí být na obrazovce zobrazena - volba se provádí v menu **Zobrazit** příkazem **Klaviatura**.

Kliknutím pravého tlačítka myši do klaviatury se otevře *kontextové menu* s následujícími volbami:

Proužek na klaviatuře - tři aktuální notové délky součastně

Vkládání vypíná a zapíná proužek na klaviatuře. Při kliknutí myši na proužek se napíše taková hodnota (délka) noty, která odpovídá nastavení. Např. je-li nastavena nota čtvrtě, napíšete tuto notu, když kliknete na proužek. Nad proužkem napíšete notu s délkou dvojnásobnou (půlovou), pod proužkem s poloviční (osminovou).

Příposlech vypíná a zapíná příposlech.

Zvuk... v dialogu můžete nastavit zvuk nástroje, který chcete při příposlechu slyšet.

Velikost zde můžete rychleji než manuálně změnit rozměry klaviatury. Jsou zde tři standardní velikosti - **jen symboly** (ikony), **malé**, **velké**. Máte-li monitor s velkým rozlišením, můžete si při velikosti **jen symboly** posunout klaviaturu např. vpravo od symbolové lišty.

Další možností je např. vkládání not pomocí klávesového nástroje:

Normální vkládání not (Step entry)

Rytmické vkládání (Real time entry)

Vkládání not

Oktávové posuny při vkládání

Rozsah vkládaných not můžete posouvat o dvě oktávy dolů i nahoru.

[F2]	jedna oktáva dolů
[F4]	jedna oktáva nahoru
[Alt]+[F2]	dvě oktávy dolů
[Alt]+[F4]	dvě oktávy nahoru
[F3]	normální (střední) rozsah vkládání

Místo funkčních tlačítek můžete provést volbu i pomocí ikon.

Vkládání not

Pomlky

Pomlky se vkládají na pozici kurzoru v odpovídající nastavené hodnotě mezerníkem (prázdný znak). Aktuální hodnota 1/1 odpovídá pomlce v délce celého taktu. Při následné změně taktu se celá pomlka upraví na pomlku pro celý daný takt

Vkládání not

Pohyb kurzoru

Klávesnicí

[vlevo]	k další notě vlevo
[vpravo]	k další notě vpravo
[Ctrl]+[vlevo]	o jeden takt doleva
[Ctrl]+[vpravo]	o jeden takt doprava
[Home]	k první notě řádku
[End]	k poslední notě řádku
[nahoru]	o řádek výš
[dolů]	o řádek níž
[PgUp]	k odpovídajícímu hlasu v dalším systému nahoru
[PgDn]	k odpovídajícímu hlasu v dalším systému dolů
[Ctrl]+[Home]	na začátek partitury
[Ctrl]+[End]	na konec partitury

Vkládání not

Pohyb kurzoru

Myši

Klikněte na patřičné místo. V případě dvojhlasých notových řádků klikněte na požadovaný hlas (viz [dvojhlasé notové řádky](#)) nad nebo pod střední notovou linku.

Vkládání not

Alterace (předznamenání)

Vkládané noty odpovídají nastavenému předznamenání. Např. v případě G-dur se napíše nota fis po zmáčknutí tlačítka [F].

Následujícími klávesami můžete výšku tónu snížit (zvýšit):

[+] nebo [#]: následující tón bude zvýšen o půltón.

[-] nebo [B]: následující tón bude snížen o půltón (snížení tlačítkem [B] je možné jen tehdy, pokud není toto tlačítko určeno pro vkládání (viz přednastavení)).

[0] obnovuje dříve nastavené zvýšení (snížení) a tečkování not.

Jestliže budete vkládat více not se zmáčknutým tlačítkem [Shift], nemusíte ho při vkládání alterace pouštět.

Zvýšení a snížení se vztahují na pozici kurzoru a na danou tóninu.

Příklady:

	Tónina: F-Dur		Tónina: G-Dur	
Vkládání	posuvka	nota	posuvka	nota
[F]	-	F	-	Fis
[H]	-	B	-	H
[+] [F]	křížek	Fis	dvojitý křížek	Fisis
[+] [H]	odrážka	H	křížek	His
[-] [F]	bé	Fes	odrážka	F
[-] [H]	dvojitě-bé	Heses	bé	B

Na základě této automatiky (a protože to nemá smysl) není možno vkládat dvojitě křížky a be přímo.

V programu *capella* se na obrazovce objeví daná posuvka (stejná a nezrušená) jen jednou v taktu, podobně je to u ligatury (znaménko není znovu psáno). Při vkládání se však musí napsat před každou notu.

Vkládání not

Vkládání pomlk a not s tečkou

Použití následujících kláves má vliv jen na následující notu (potom se vypínají).

- [.] Následující nota bude tečkovaná (s tečkou). S tečkou nemohou být noty 1/64
- [.] Následující nota bude mít tečku a další potom poloviční hodnotu
- [:] Následující nota bude dvojtečkovaná. To neplatí pro noty 1/32 a 1/64
- [:] Následující nota bude dvojtečkovaná a nota další dostane čtvrtinu aktuální hodnoty
- [0] Vyvolává znovu nastavené tečkování, resp. zvýšení (snížení)

Na levém okraji stavového řádku vidíte aktuální notu i s eventuelní tečkou. Kliknete-li na [.] nebo [;], uvidíte na přespříští notě odlišný stav, neboť účinek těchto kláves se vztahuje jen na notu následující.

Vkládání not

Akordový režim

Zapíná se klávesou [F5] (nebo příkazem **Akordový** v menu **Režim**). Příkaz přepíná mezi *normálním režimem* a *akordovým režimem*.

	Normální režim	Akordový režim
Označení myši	šipka	šipka s akordem
Vkládání not	noty budou vloženy na pozici kurzoru	noty budou vkládány do akordu vpravo od pozice kurzoru

V akordu je možno noty vymazat tím, že opět (podruhé) tipneme jejich hodnotu. Po vymazání poslední noty akordu se objeví pomlka.

Program *capella* nedělá žádný formální rozdíl mezi notami, pomlkami a akordy. Nota je akordem s jednou notou a pomlka je akordem bez not. Následně jsou zde někdy noty a akordy zaměňovány jako synonyma.

Jestliže zmáčknete při vkládání akordů mezerník (prázdný znak), vloží se pomlka napravo od předešlého akordu (pomlka je akord bez not). Následně můžete tento akord zaplnit notami. Takto můžete vkládat jeden akord za druhým aniž byste akordový modus opustili.

Zpracování not

Mazání not

Jednotlivé noty můžete mazat následujícími způsoby:

[Backspace]   smazat notu nalevo od kurzoru

[Delete]   smazat notu vpravo od kurzoru

Chcete-li smazat více po sobě jdoucích not - smazat blok.

Zpracování not

Dvojhlasé notové řádky

Uvědomte si rozdíl mezi akordy a dvojhlasým notovým řádkem (viz důležité pojmy).

Vložení dalšího hlasu do notového řádku

1. Zvolte v menu **Úpravy** příkaz **Vložit hlas...** nebo zmáčkněte [Shift]+[Ctrl]+[Enter].
2. Zvolte hlas (**horní**, **spodní**). Zvolíte-li **horní**, bude následující hlas hlasem horním a opačně.

Aktivování hlasů

Jednotlivé hlasy aktivujete myší kliknutím nad nebo pod střední notovou čáru. Kurzor je v horním hlasu umístěn trochu nad střední čárou, ve spodním pod ní. Kurzorem můžete pohybovat mezi hlasy pomocí kláves [nahoru] a [dolů].

Pokud jste nezměnili barevné nastavení, bude neaktivní hlas zbarven šedě.

V horním hlasu směřují automaticky všechny notové nožky směrem nahoru, ve spodním pak dolů (pokud to opět nezměníte v přednastavení - notová hlava a nožka).

Označení pomlky je umístěno taky nahoru a dolů (pokud nevytvoříte jednu pomlku uprostřed, platnou pro oba hlasy). V případě kolize dvou tónů v akordu můžete některou z not posunout do strany.

Pokud Vás ruší dvě pomlky v jenom řádku, formátujte pomlky v jednom z hlasů jako neviditelné.

Vycentrování pomlky

Pokud mají ve stejném místě oba hlasy shodné pomlky, můžete je centrovat do středu notového řádku.

Dvojhlasý i jednohlasý řádek

Notový řádek může být i z části dvojhlasý a z části jednohlasý, jestliže pomlky v jednom hlasu budete formátovat jako neviditelné.

Zpracování not

Rozšíření systému

Jak vložit další řádek do notového systému

1. Zvolte v menu **Úpravy** příkaz **Vložit řádek...** nebo zmáčkněte [Ctrl]+[Enter].
2. Vícenásobným kliknutím v rolovacím poli zvolte požadované řádky.
3. Pokud je rolovací pole prázdné, nebo se v něm požadované řádky nenalézají, můžete partiturovou šablonu rozšířit. Klikněte na pole **Šablona**. Tím se otevře dialog pro zpracování partiturové šablony. Po uzavření dialogu se vrátíte zpět a pokračujete znovu od bodu 2.

Nový notový řádek přejímá tóninu a takt od prvního řádku. Klíč se přejímá z partiturové šablony.

Zpracování not

System oddělit

Pokud je některý notový systém pro stránku příliš široký, můžete ho rozdělit. Zrovna tak můžete na konci jednoho systému oddělit druhý.

Jak oddělit systém

1. Kurzor umístěte na požadované místo.
2. Zvolte v menu **Úpravy** příkaz **System oddělit**, nebo zmáčkněte [Enter].

Noty za kurzorem a všechny pozdější noty převezme nový systém. Takt (doby taktu) budou převzaty do nového systému (viz [udání taktu](#)).

Nový a prázdný systém

Nový a prázdný systém dostanete po umístění kurzoru na konci řádku a oddělení.

Pozor!

Provádíte-li oddělení v místě, kde nezačínají všechny noty, pomlky atd., posouvá se rytmus do následujícího systému. Umístíte-li např. kurzor v levém systému za první čtvrtovou notu a provedete oddělení, budou v novém systému tři čtvrtové noty a jen jedna půlová.

Zpracování not

Systemy spojit

Jak spojit systémy

1. Umístěte kurzor do druhého systému.
2. Zvolte v menu **Úpravy** příkaz **Systemy spojit**, nebo zmáčkněte [Ctrl]+[Backspace].

Pokud budou mít dva systémy rozdílné nástrojové obsazení (viz partiturová šablona), vznikne po spojení jeden nový systém složený ze všech partů.

Příklad:

V případě, že spojíte dva systémy, kde v prvním byly např. 1. housle, viola a cello, a v druhém 2. housle a cello, dostanete úplný smyčcový kvartet.

Zpracování not

Akordy opakovat

1. Umístěte kurzor za akord, který chcete opakovat,
2. Zvolte v menu **Noty** příkaz **Akord opakovat** nebo zmáčkněte [/].

Akord se bude opakovat, kurzor se posune. Nový akord bude mít aktuální délku. Stejně jako při vkládání not je i zde možno používat klávesy pro tečkované noty.

Zpracování not

Ligatura

Jak vložit ligaturu

1. Umístěte kurzor za notu, u které má ligatura začít.
2. Zvolte v menu **Noty** příkaz **Ligatura** nebo zmáčkněte [0].

Výsledek bude stejný jako při opakování akordu s tím rozdílem, že noty budou spojeny ligaturou. Ligatura je svázána s levým (počátečním akordem), chcete-li ji odstranit, musíte levý akord (notu) smazat.

Jestliže později změníte pravý akord tak, že některá z not prvního nebude spojena se stejnou notou druhého akordu, nebude tato nota při přehrávání vypnuta. Ligatura na pravém okraji řádku se nepřenáší na řádek nový. V tomto případě si pomůžete obloukem legata.

Zpracování not

Taktové čáry

V normálním případě se nemusíte o taktové čáry starat, jsou vsazovány automaticky podle nastaveného taktu. Musíte dát pozor jen na odpovídající počet dob v taktu. V případě špatného počtu dob v taktu zobrazí program *capella* taktovou čáru červeně (viz barevné nastavení obrazovky).

Jsou dva případy, kdy musíte taktovou čáru vložit ručně:

- Takt nemá mít plný počet dob (předtaktí).
- Potřebujete-li speciální taktovou čáru (repetice, dvojitá čára, atd.).

V těchto případech si můžete vybrat jeden z šesti typů taktových čar.

Jak vložit taktovou čáru

1. Umístíte kurzor tam, kde chcete vložit nebo změnit taktovou čáru.
2. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Taktová čára...**, zmáčkněte [Ctrl]+[F] nebo klikněte na odpovídající ikonu taktové čáry.
3. Po zakřížkování pole **Na všechny řádky systému**, bude taktová čára vložena na všech řádcích.
4. Klikněte na jednu z šesti taktových čar.

Smazání taktové čáry

Taktová čára se vztahuje k notě vpravo od ní. Smažete-li ji, smaže se i taktová čára. Budete-li chtít smazat taktovou čáru a ne notu, umístíte před ní kurzor, vyvolejte dialog a klikněte na **Taktovou čáru odstranit**.

Taktové čáry na začátku notového řádku

Jestliže se setká s taktovou čarou změna klíče, tóniny nebo taktu, platí následující řada:

1. klíč, 2. taktová čára, 3. tónina, 4. takt.

Budete-li chtít umístit taktovou čáru až za označení tóniny, musíte za označení tóniny vložit rezervaci místa (neviditelně formátovaná pomlka). Tím taktovou čáru od tóniny oddělíte.

Na víceřádkovém systému postupujte takto:

1. Začněte s prázdným systémem.
2. Na všech řádcích zvolte klíč, tóninu a takt.
3. Na všech řádcích vložte pomlku 1/64.
4. Za pomlku vložte taktovou čáru (příkazem **Na všechny řádky systému**).
5. Označte celý systém.
6. Zmáčkněte [Ctrl]+[N] a klikněte na pole **Rezervace místa** (bez hodnoty, neviditelné, malé), nebo klikněte na odpovídající ikony.

Zpracování not

Nádech

Nádech můžete umístit na libovolné místo v partituře (pro dechové nástroje, vokální party).

Jak vložit nádech

1. Umístěte kurzor na požadované místo.
2. V menu **Noty** zvolte příkaz **Nádech** nebo zmáčkněte [1].

Značku nádechu smažete stejným způsobem.

Klíč, tónina takt

Změna klíče, tóniny a taktu

Jak změnit klíč, tóninu nebo takt

1. Umístěte kurzor na požadované místo (obvykle začátek řádku).
2. Zvolte v menu **Noty** příkaz **Klíč, tónina, takt...**, zmáčkněte [Shift]+[F5] nebo klikněte na ikonu s klíčem.
3. Chcete-li změnit *klíč*, označte jednu ze čtyř možností. Pokud chcete nějaký jiný typ klíče, klikněte na ikonu **další klíče....** Objeví se poddialog, který popíšeme později.
4. Jestli chcete provést změnu *tóniny*, označte některou z nabízených možností. Pokud zde není požadovaná tónina přímo, vyberte si ji v některém výklopném poli.
5. Při změně *taktu* postupujte obdobně. Buď si požadované vyberete přímo, nebo ve výklopném poli. Po označení okna **žádný takt** se nastaví doba taktu na nekonečno a neobjeví se taktové čáry.
6. Hodnoty, které nebudete měnit nechte označeny jako **beze změny**.
7. Má-li změna platit pro všechny řádky systému, označte pole **Na všech řádcích systému**.

Klíč, tónina a takt

Volba houslového nebo basového klíče

Neboť se houslový a basový klíč používá nejčastěji, je možno ho nastavit i bez otevření dialogu.

Houslový klíč dostanete po zmáčknutí klávesy [F7] (nebo odpovídající ikony), basový pak po zmáčknutí [F8] (nebo ikony).

Na všech řádcích

Pokud budete držet současně i klávesu [Shift], bude se volba vztahovat na všechny řádky systému.

Klíč, tónina a takt

Speciální klíče

(nelze u verze *capella compact*)

Chcete-li použít jiné než přímo volitelné klíče, klikněte na pole **další klíče**. Otevře se odpovídající poddialog:

Volbou v prvním výklopném poli se změní i údaje v ostatních a opačně.

V poli **Popis** si můžete vybrat jeden z patnácti různých klíčů.

V ostatních polích se zobrazuje **Forma, Poloha a Oktávový posun** zvoleného klíče. Můžete zde navolit až 75 různých kombinací.

Malé pole u spodního okraje dialogu slouží jen pro Vaši orientaci a jeho obsah nemůžete separátně nastavit. Udává o kolik půltónů je nota c' vzdálena od střední notové linky směrem dolů. Např. v basovém klíči se zde objeví hodnota -6, neboť c' je vzdálen od střední notové linky o 6 půltónů.

Klíč, tónina a takt

Jak nastavit klíč, tóninu a takt

Změny klíče, tóniny a taktu se řídí těmito konvencemi:

Nový klíč může být i uprostřed taktu a má o něco menší velikost.

Při změně taktu se vloží taktová čára, při změně tóniny pak dvojitá taktová čára.

Změny následují za sebou v tomto pořadí: klíč, taktová čára, tónina, takt.

4/4 takt může mít označení C, 2/2 pak alla breve. Toto nastavení se provádí v partiturové šabloně.

Pro notaci změny tóniny můžete zvolit v partiturové šabloně dvě různá nastavení.

Pokaždé, když provedete takovou změnu, že bude klíč (tónina atd.) nadbytečný, odstraní ho program automaticky.

Příklad:

V druhé polovině notového řádku zvolíte basový klíč. Nakonec se rozhodnete jinak a tento klíč napíšete již na začátku řádku. Přebytečné označení uprostřed zmizí samo.

Standardní klíč a takt

Když neurčíte klíč a řádek, bude na řádek dosazen standardní klíč a takt podle partiturové šablony - tónina C-dur/a-moll a 4/4 takt. Klíč má nastavenou zelenou barvu. Tento standardní klíč nemůžete ani smazat ani zkopírovat do schránky Windows (není ho možno označit).

Změníte-li takt, tóninu nebo klíč, změní se barva v černou. Pak už můžete provést označení atd. Jestli chcete za takovou změnou psát noty, musíte umístit kurzor za klíč.

Klíč, tónina a takt

Automatický oktávový posuv při změně klíče

Jestliže vložíte klíč před již existující noty, dojde k jejich posunu až k dalšímu klíči tak, aby hodnota (výška) not byla stejná.

Klíč, tónina a takt

Automatická transpozice při změně tóniny

Změníte-li tóninu před již existujícími notami, provede program jejich transponování.

Klíč, tónina a takt

Pohyb kurzoru při změnách klíče, tóniny a taktu

Jestliže je v partituře vedle sebe několik těchto změn, není možno umístit kurzor mezi ně, ale jen před ně nebo za ně. Změny se provádí v jednom dialogu a proto by oddělené umístění kurzoru nemělo smysl.

Klíč, tónina a takt

Smazání změny klíče, tóniny a taktu

Kompletní smazání provedete, podobně jako u not, pomocí kláves [Backspace] a [Delete]. Jestli chcete smazat jen jeden element, umístěte kurzor před místo změny a vložte platný element.

Příklad:

Jestliže chcete v tomto partu změnit basový klíč na houslový, umístěte kurzor před nebo za toto místo a vložte houslový klíč, který basový klíč nahradí. Protože je ale houslový klíč již na začátku řádku, byl by zde přebytečný a dojde tedy jen k smazání basového klíče.

Blokové operace

Bloky not, řádků a systémů

Paralely mezi notovým a textovým zápisem

Textové a notové zpracování má některé společné rysy. Můžeme zde vidět určitou analogii:

Text	Partitura
Odstavec	Notový systém
Řádek	Notový řádek
Znak (písmeno)	Nota (akord)

Rozdíly

Text je řada znaků, která může začínat a končit na libovolném místě. U notového systému je tomu jinak. V partituře je nutno číst zároveň všechny noty jednoho systému současně. Proto není možné označit v jednom systému blok např. od středu druhého řádku do konce třetího.

V programu *capella* je možno pracovat se třemi druhy bloků:

<i>Bloky not</i>	po sobě jdoucí noty/akordy na jednom řádku
<i>Bloky řádků</i>	více po sobě jdoucích řádků v jednom systému
<i>Bloky systémů</i>	více po sobě jdoucích systémů

Blokové operace

Označení bloku

Jak označit blok myší

Potáhněte myší od začátku bloku až k jeho konci (nebo opačně).

Pokud není na obrazovce viditelný celý blok, který byste chtěli označit, označte nejdříve jeho první část, posuňte obraz a blok rozšiřte (viz další postupy).

Jak označit blok klávesnicí

1. Umístěte kurzor na začátek bloku.
2. Zmáčkněte a držte klávesu [Shift]
3. Pohybujte kurzorem až na konec bloku.
4. Klávesu [Shift] uvolněte.

Jako začátek a konec bloku zvolte:

- u notových bloků místo mezi dvěma notami,
- u řádkových bloků libovolné místo na počátečním a konečném řádku,
- u bloku systémů libovolné místo na počátečním a konečném systému.

Blok můžete označit i v opačném směru.

Všimněte si, že jen kurzorem se žádná nota neoznačí, neboť stojí mezi notami.

Jak rozšířit nebo zmenšit notový blok

Potáhněte myší nebo klávesnicí se zmáčknutou klávesou [Shift].

Jak zrušit označení bloku

Označení bloku můžete zrušit, když kliknete na libovolné místo v patiturovém okně (nebo zmáčkněte některou kurzorovou klávesu).

Posunutí obrazu na obrazovce nevypíná označení bloku.

Blokové operace

Kopírování bloku

Zkopírování bloku do schránky

Bloky not a systémů (ale ne bloky řádků) je možno kopírovat do schránky Windows a na libovolném místě pak vložit.

Jak zopírovat blok do schránky

1. Označte blok
2. V menu **Úpravy** zvolte příkaz **Kopírovat**, zmáčkněte [Ctrl]+[C] nebo [Ctrl]+[Insert].

Informace o obsahu schránky se zobrazí na stavovém řádku (počet akordů nebo systémů).

Blokové operace

Kopírování bloku

Smazání bloku

Jak smazat blok

1. Označte blok.
2. V menu **Úpravy** zvolte příkaz **Smazat** nebo zmáčkněte [Ctrl]+[Delete].

Při mazání bloku může dojít i k smazání posledního systému. Nový vytvoříte vložení jedné noty.

Blokové operace

Kopírování bloku

Vystříhnutí bloku

Vystříhnutím se rozumí kombinace kopírování a smazání bloku.

Jak vystříhnout blok

1. Označte blok.
2. V menu **Úpravy** zvolte příkaz **Vystříhnout**, zmáčkněte [Ctrl]+[X] nebo [Caps]+[Delete].

Blokové operace

Kopírování bloku

Vložení bloku

Jak vyjmout blok ze schránky Windows a vložit do partitury

1. Umístěte kurzor na místo, kam chcete blok vložit.
2. V menu **Úpravy** zvolte příkaz **Vložit**, zmáčknete [Ctrl]+[V] nebo [Caps]+[Insert]

Bloky not se vloží na pozici kurzoru, bloky systému před kurzorový systém.

Chcete-li vložit blok systému za již existující systém, vytvořte na konci prázdný systém - systemy oddělít , požadovaný vložte před něj a prázdný opět smažte.

Blokové operace

Kopírování bloku

Kopírování mezi různými partiturami

Bloky systémů je možno kopírovat i do jiných partitur, pokud cílová partitura nemá menší počet řádků než zdrojová.

Při kopírování mezi různými partiturovými šablonami se řádky přenáší ve stejném pořadí, v jakém jsou v šabloně.

Zpracování označených not

Obecně

Možnosti zpracování závisí na typu označeného bloku. Úpravy, které na daném bloku není možno provést jsou jako dříve označeny jako neaktivní (šedá barva) a pod.

Příkazy se vztahují na všechny označené noty (akordy, pomlky) libovolného bloku. V extrémním případě je možno např. jediným příkazem odstranit označení staccata z celé partitury.

Pokud nebude označen blok (černá barva), budou ikony a příkazy neaktivní (šedé) a danou úpravu není možno provést.

Zpracování označených not

Změna délky not

Tato dodatečná úprava bude mít své opodstatnění zejména po rytmickém vkládání (Real time entry).

Jak změnit délku noty (akordu, pomlky)

1. Umístěte kurzor nalevo od noty, jejíž délku chcete změnit.
2. Chcete-li délku zvětšit, zvolte v menu **Noty** příkaz **Délku noty zvětšit**, nebo zmáčkněte [**>**] (předtím musíte přepnout na sekundární - US - klávesnici, např. současným zmáčknutím obou [Shift] kláves).
Pokud nota není s tečkou, tak tečku dostane, pokud tečku má, tak se z ní stane normální nota s nejbližší vyšší délkou.

Chcete-li délku noty *zmenšit*, zvolte v menu **Noty** příkaz **Délku noty zmenšit**, nebo zmáčkněte [**<**]. Pokud je to nota s tečkou, tak tečka zmizí, pokud tečku nemá, tak se z ní stane nota s tečkou nejbližší nižší délkou.

Pokud budete chtít délku noty zdvojnásobit (a opačně), musíte daný příkaz provést dvakrát.

Jak změnit délku většího počtu not (akordů, pomlk)

1. Označte blok.
2. V menu **Noty** zvolte příkaz **Délku noty zvětšit** nebo zmáčkněte [**>**]. Délky všech not v bloku se zdvojnásobí. Pokud bude v bloku nota celá, není možno její délku zdvojnásobit a příkaz nebude proveden.

Obdobně je to v případě zmenšování délky not. Příkaz se neprovede, bude-li v bloku nota 1/64.

Zpracování označených not

Trioly a jiné iregulární dělení

Program *capella* umožňuje psát duoly, trioly, quintoly ... až 15-oly.

Jak provést iregulární dělení

1. Nejdříve napište noty (normálně - bez označení).
2. Označte noty, které budou tvořit duolu, triolu atd.
3. V menu **Noty** zvolte příkaz **Iregulární...**, zmáčkněte [F6]. nebo klikněte na odpovídající ikonu.
4. Označte požadované dělení.

Bipartitní dělení

V levé skupině (trioly atd.) je dělení pro normální (netečkované) noty.

Tripartitní dělení

V pravé skupině (duoly atd.) je dělení pro noty s tečkami.

Iregulární dělení obdrží svorky s číslem. Tyto svorky jsou grafickým znakem a proto je můžete dále v grafickém režimu upravovat (posouvat, mazat - aniž by došlo ke zrušení dělení).

V případě svorek nad trámci můžete smazat jen svorky, číslo můžete ponechat.

Jako trioly je možno označit i větší počet not než tři a potom svorky s číslem vymazat.

Jestli označíte více řádků, všechny označené noty se překonvertují do iregulárního dělení, nedojde však k napsání svorek.

Chcete-li iregulární dělení zrušit, označte blok, vyvolejte dialog a označte regulární dělení. Tuto operaci můžete provést i na více iregulárních dělení najednou. Svorky budete muset smazat separátně v grafickém režimu programu.

Zrychlený způsob označování triol

Označíte noty a příkaz iregulárního dělení vyvoláte se zmáčknutou klávesou [Shift]+[F6]. Vytvoří se triola aniž by se otevřel dialog.

Zpracování označených not

Legato

Legato je jeden z elementů grafického režimu. Může být vloženo i bez přepnutí do grafického režimu.

Jak vložit legato

1. Označte blok not, přes který má být nakreslen oblouk legata.
2. Stiskněte [Ctrl]+[B] nebo klikněte na ikonu legata.

Dávejte pozor na způsob vkládání zejména u dvojhlasých notových řádků (oblouk je třeba přiřadit správnému hlasu).

Program *capella* přizpůsobuje tvar oblouku legata označeným notám. Ve většině případů budete spokojeni. Pokud někdy nebude tvar oblouku odpovídat Vaším představám, můžete ho upravit jeho potahovými body v grafickém režimu programu (po označení oblouku kliknutím).

Práci s úpravou legata provádějte až po případné transpozici (jestli ji hodláte provést).

Tvar oblouků můžete globálně dodatečně korigovat i bez provedení transpozice. (neumožňuje verze *capella compact*). To je užitečné tehdy, když budete např. dodatečně měnit již překlenuté akordy.

Zpracování označených not

Transponování

Program *capella* umožňuje několik různých způsobů transponování:

Transponování se změnou tóniny

Transponování bez změny tóniny

Diatonický posuv

Způsob provedení transponování

Přizpůsobení oblouků legata a triolových svorek

Zpracování označených not

Transponování

Transponování se změnou tóniny

Všechny označené noty budou posunuty o stejný nastavený interval a dojde ke změně tóniny. Jestli budete takto transponovat část notového řádku, napíše se na konci bloku automaticky opět původní tónina.

Nová nastavená tónina se nastaví automaticky. Můžete si ale vybrat, chcete-li upřednostnit tóninu s křížky (H-dur místo Ces-dur, Fis-dur místo Ges-dur atd.).

Provedete-li transpozici opačným směrem (o stejný interval), dostanete se opět do výchozí tóniny.

Příklad:

Z tóniny C-dur a prvního tónu G, bude po transpozici o kvintu nahoru tónina G-dur a první tón bude D.

Pokud ztransponujete tóninu C-dur (první nota třeba G) o malou sekundu nahoru, bude (jestli označíte upřednostnění tóniny s křížky) novou tóninou Cis-dur a první noty bude Gis (jestli označení neprovedete, tak Des-dur a první nota As).

Zpracování označených not

Transponování

Transponování bez změny tóniny

Původní tónina zůstane zachována. Jednotlivé noty se posunou o nastavený interval. Výsledek nemusí být enharmonicky jednoznačný. Např. z noty C v C-dur se po posunutí o malou sekundu může stát Cis nebo Des. Který tón vznikne závisí na přednastavení pro hudební vkládání. Noty můžete samozřejmě upravit i příkazem enharmonické záměny (třeba kliknutím na ikonu).

Jestli provedete posunutí o stejný interval opačným směrem, nemusíte dostat vždy tytéž noty, ale noty enharmonicky stejné.

Zpracování označených not

Transponování

Diatonický posuv

Při tomto přepisu budou noty posunuty o hodnotu diatonického kroku. Původní tónina zůstane zachována. Intervalová struktura se změní - např. v C-dur po posuvu o dva kroky bude z noty C nota E (velká tercie), ale z noty D bude nota F (malá tercie).

Původního stavu dosáhnete při posuvu opačným směrem.

Příklad:

Chcete provést změnu hudebního dílka z C-dur do c-moll. Provedete posuv o dva kroky dolů - do a-moll - a následně o malou tercii nahoru. Obdržíte c-moll

Zpracování označených not

Transponování

Způsob provedení transponování

Jak provést určitou transpozici

1. Označte rozsah transpozice (noty, řádky, systémy).
2. Zvolte v menu **Noty** příkaz **Transponovat...**, stiskněte [Alt]+[F5] nebo klikněte na ikonu transponování.
3. Zvolte druh transponování.
4. V případě transponování **se změnou tóniny** můžete upřednostnit **tóninu s křížky**.
5. Zvolte **interval** a **směr**.

Při použití následujícího způsobu si interval určí program sám.

Jak nastavit interval mezi výchozí tóninou a cílovou tóninou

1. Klikněte na pole **Zjistit** interval.
2. Zvolte **výchozí tóninu**.
3. Zvolte **cílovou tóninu**.
4. Zvolte směr transpozice (**nahoru**, **dolů**).

Po opuštění dialogu se jeho hodnoty přenesou do dialogu původního.

Zpracování označených not

Transponování

Přizpůsobení legata a triolových svorek

capella compact neumožňuje

Po provedené transpozici nedojde k posunutí legata a svorek iregulárního dělení. Prostý posuv v grafickém režimu není možný, neboť se mnohdy změnil i směr notových nožek. Program *capella* Vám umožní toto vše vzít v úvahu a úpravu provést jak v průběhu transponování (pokud to v dialogu označíte), tak jindy - třeba i bez transponování.

Jak upravit oblouky legata a triolové svorky

1. Označte blok (noty, řádky, systémy).
2. Otevřete dialog **Transponování** a označte pole **Přizpůsobit svorky u triol atd.** případně i **oblouky legata**.

Přizpůsobení bez transpozice

Takto je možno kdykoliv opravit oblouky legata a svorky. V dialogu označíte **bez změny tóniny** a nastavíte **interval** na 0 - Prima.

Tip:

Výklopné pole intervalu nemusíte otvírat, stačí když dvakrát kliknete na výklopné pole beze změny tóniny a interval se nastaví na primu sám.

Zpracování označených not

Enharmonická záměna

Noty můžete enharmonicky zaměnit (například po rytmickém vkládání).

Jak provést enharmonickou záměnu

1. Označte noty.
2. Zvolte v menu **Noty** příkaz **Enharmonická záměna**, stiskněte [Ctrl]+[E] nebo klikněte na ikonu #/b.

Opakovaná záměna vede k původnímu stavu (gis-as-gis-as...).

Enharmonická záměna tónin

Provádí v dialogu **Transponování** označením (nebo zrušením značení) pole upřednostnit **tóninu s křížky**. Musí být samozřejmě nastaveno transponování se změnou tóniny a interval 0 -prima.

Výsledkem jsou změny např. Cis-dur/Des-dur atd.

Jak transponovat z Cis-Dur do Des-Dur, z Fis-Dur do Ges-Dur a z H-Dur do Ces-Dur nebo jinak

1. Označte řádek, ve kterém chcete provést enharmonickou záměnu tónin.
2. Zvolte v menu **Noty** příkaz **Transponovat...**, stiskněte [Alt]+[F5] nebo klikněte na odpovídající ikonu. Zobrazí se dialogový panel pro transponování.
3. Označte pole **se změnou tóniny** a interval nastavte na 0 = Prima".
4. Pokud transponujete z Cis-Dur do Des-Dur atd. zrušte označení v poli **tónina s křížky**. Chcete-li transponovat z Des-Dur do Cis-Dur atd., znovu označte toto pole.

Zpracování označených not

Notová hlava a nožka, artikulační znaménka

Následujícími příkazy můžete měnit tvar notových hlav, směr nožek not a další notové atributy. Tyto úpravy můžete provést na libovolném počtu not (po jejich označení).

Jak změnit vzhled označených not

1. Zvolte v menu **Formát** příkaz **Not...**, stiskněte [Ctrl]+[N] nebo klikněte na odpovídající ikonu.
2. V dialogu můžete navolit úpravy, které nyní popíšeme:

Velikost, hodnota a viditelnost not

Orientační posuvky

Tvar notové hlavy

Zobrazení notových nožek

Artikulační znaménka

Pomlky ve středu dvojhlasého notového řádku

Klávesové zkratky

Zpracování označených not

Notová hlava a nožka, artikulační znaménka

Velikost, hodnota a viditelnost not

Třemi křížkovacími poli a třemi přepínacími plochami můžete navolit různé kombinace velikosti, hodnoty a viditelnosti not.

malé (ne ve verzi *capella compact*)

zmenší se nejen hlava, ale i noha noty, praporek, trámec atd.(zanašky, zdvihové noty). Je možno provézt i klávesovou zkratkou.

bez hodnoty

pro zdvihové noty. Je možno provézt i klávesovou zkratkou.

neviditelné

např. pro pomlky ve dvojhlasém notovém řádku. Je možno provézt i klávesovou zkratkou.

Třemi přepínacími tlačítky volíme různé kombinace křížkových polí:

Zanášky (ne ve verzi *capella compact*)

zapne **malé**, vypne **bez hodnoty** a **neviditelné**.

Skupinka (ne ve verzi *capella compact*)

zapne **malé** a **bez hodnoty**, vypne **neviditelné**.

Rezervace místa

vypne **malé**, zapne **bez hodnoty** a **neviditelné**.

Zpracování označených not

Notová hlava a nožka, artikulační znaménka

Orientační posuvky

Slouží ke zlepšení orientace hudebníka v partituře. Tato funkce napíše posuvku před každou označenou notu (nezávisle na předznamenání).

Příklad:

Partitura je napsána v G-dur. Na konci některého taktu je nota cis a první nota dalšího taktu pak nota c. Mohlo by se stát, že by hudebník i v tomto následujícím taktu hrál (ze setrvačnosti) cis. Po označení noty c a po příkazu orientační posuvky (třeba kliknutím na ikonu) se napíše před notu c odrážka - Alterace

Je možno provézt i klávesovou zkratkou.

Zpracování označených not

Notová hlava a nožka, artikulační znaménka

Tvar notové hlavy

Ve výklopném poli **Hlava** si můžete vybrat z této nabídky:

normální

oválná notová hlava.

rhombusová

rhombusová notová hlava.

křížová

křížová notová hlava, u půlových a celých not v kroužku.

křížová/rhombusová

čtvrté a kratší noty křížové, půlové a celé noty rhombusové.

trianglová

trojúhelníková hlava.

Zpracování označených not

Notová hlava a nožka, artikulační znaménka

Zobrazení notových nožek

Ve výklopném poli **nožka** si můžete vybrat z této nabídky:

automaticky

notová nožka v jednohlasém notovém řádku bude mít směr obvyklý konvencím v závislosti na výšce noty. Ve dvojhlasém řádku povedou nožky u horního hlasu směrem nahoru, u spodního dolů

nahoru

všechny nožky not povedou směrem nahoru

dolů

všechny nožky not povedou směrem dolů

bez

noty budou bez nožek (např. gregoriánský chorál)

Zpracování označených not

Notová hlava a nožka, artikulační znaménka

Artikulační znaménka

Ve výklopném poli **Artikulační znaménka** si můžete vybrat z těchto možností:

žádné, staccato, tenuto, staccato+tenuto, staccatissimo, normální akcent, ostrý akcent, měkký úhoz, těžký úhoz.

Pro staccato a tenuto je možno použít klávesovou zkratku.

Zpracování označených not

Notová hlava a nožka, artikulační znaménka

Pomlky ve středu dvojhlasého notového řádku

Pokud zakřížkujete toto pole, budou se u dvojhlasého notového řádku psát pomlky do středu řádku (nikoliv výše a níže).

Tato možnost má uplatnění v některých částech dvojhlasých notových řádků. Místo, kde budete chtít tuto funkci uplatnit musíte samozřejmě označit.

Zpracování označených not

Notová hlava a nožka, artikulační znaménka

Klávesové zkratky

Některé příkazy můžete provádět aniž byste otvírali dialogový panel **Formát not**. (Notová hlava a nožka, artikulační znaménka). Noty si označíte a jednoduše kliknete na ikonu na symbolové liště nebo zmáčknete příslušnou klávesovou zkratku. Při opakování téhož příkazu na stejných notách se dostanete do původního stavu.

Příkaz	Klávesová zkratka
staccato	[Shift]+[Ctrl]+[S]
tenuto	[Shift]+[Ctrl]+[T]
neviditelné	[Shift]+[Ctrl]+[U]
malé	[Shift]+[Ctrl]+[K] (ne u verze <i>capella compact</i>)
bez hodnoty	[Shift]+[Ctrl]+[W]
orientační posuvka	[Shift]+[Ctrl]+[V]

Zpracování označených not

Posunutí not do stran

Někdy - ve vyjímečných případech - dochází ke kolizi not, kdy jsou sousední noty tak blízko u sebe, že je nutno je posunout do strany - dvojhlasé notové řádky.

Jak posunout noty do strany

1. Označte noty, které chcete posunout.
2. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Noty posunout...**, stiskněte [Ctrl]+[J] nebo klikněte na odpovídající ikonu.
3. Označte posunutí not vpravo nebo vlevo myší nebo kurzorovými tlačítky.

Zpracování označených not

Trámce a praporky

Trámce a praporky se tvoří automaticky podle přednastavení - Trámcová automatika . V některých případech je ale nutno provést ručně korekci.

Jak rozdělit trámec

1. Umístěte kurzor tam, kde chcete trámec rozdělit. Můžete i označit notu (noty), potom se trámec rozdělí před notou i za ní.
2. Zvolte v menu **Formát** příkaz **Trámce rozdělit**, stiskněte [Ctrl]+[F10] nebo klikněte na odpovídající ikonu.

Jak změnit praporky v trámce

1. Umístěte kurzor tam, kde chcete, aby se dvě noty s praporky spojily trámcem, nebo označte blok not, který má být spojen trámcem.
2. Zvolte v menu **Formát** příkaz **Trámce spojit**, stiskněte [Shift]+[F10] nebo klikněte na odpovídající ikonu.

Jak nastavit automatické tvoření trámců podle přednastavení

1. Analogicky jako v předešlých případech označit noty.
2. Zvolte v menu **Formát** příkaz **Trámcová automatika**, stiskněte [Shift]+[Ctrl]+[F10] nebo klikněte na odpovídající ikonu.

Pokud budete chtít spojit příkazem **Trámce spojit** dvě skupiny not, na kterých se vytvořil trámec díky automatice, nevidíte žádný výsledek. V globálním přednastavení musíte zvolit jen praporky a teprve potom spojit noty trámcem.

Všechny úpravy s trámci a praporky, které provedete, budou zobrazeny jinou (modrou) barvou.

Zpracování označených řádků

Korekce rozestupů mezi řádky

Níže popisované příkazy se budou vztahovat na všechny řádky označeného bloku, nebo na řádek s kurzorem (pokud není označen žádný řádek).

Následujícím příkazem můžete dodatečně ve vyjímečných případech korigovat rozestup mezi dvěma řádky -

Jak upravit rozestupy mezi řádky

1. Zvolte v menu **Formát** příkaz **Řádku...**, stiskněte [Ctrl]+[Z] nebo klikněte na odpovídající ikonu.
2. Zadejte dodatečný rozestup mezi řádky (terciový rozestup).

Základní nastavení rozestupů mezi řádky se provádí v partiturové šabloně!

Pozor!

Používejte tento příkaz jen ve zcela vyjímečných případech. Rozestup mezi řádky nastavte v partiturové šabloně.

Nepoužívejte tuto metodu chcete-li zalomit stránku.

Zpracování označených řádků

Smazání řádků

Smazání jednoho řádku

Jestli chcete smazat jen jeden řádek, umístěte na něj kurzor a zvolte v menu **Úpravy** příkaz **Smazat řádek/hlas** nebo zmáčkněte [Ctrl]+[Y].

Smazání většího počtu řádků

Jestliže budete chtít smazat více řádků najednou, označte je (viz [označení bloku](#)) a smazání provedte stejně jako u každého bloku: zvolte v menu **Úpravy** příkaz **Smazat** nebo zmáčkněte [Ctrl]+[Del].

Zpracování označených řádků

Texty písní

Texty písní nepište jako text v grafickém režimu (ten slouží spíše pro různé popisy), používejte funkce speciálně určené pro psaní textu písní pod noty.

Zpracování označených řádků

Texty písní

Jednoduché texty písní

Jak vložit text písně do partu

1. Umístěte kurzor do řádku, ke kterému chcete vložit text písně.
2. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Text písně...**, stiskněte [Ctrl]+[L] nebo klikněte na odpovídající ikonu.
3. Nastavte **Vzdálenost textu od řádku** (o kolik jednotek má být text vzdálen od střední notové linky - jednotkou je 1/2 vzdálenosti mezi notovými linkami).
4. Do textového pole napište text. Jednotlivé slabiky a slova oddělte pomlčkou nebo mezerou (prázdným znakem).
Text můžete vložit i ze schránky Windows pomocí kláves [Shift]+[Insert].
5. Pokud má trvat jedna slabika přes více not, vložte pro každou notu znak (~), který můžete vložit např. kombinací kláves [AltGr]+[+] (ne na numerické klávesnici). Spodní čárka (_) posadí čárku (pokud bude místo) až k poslední notě slabiky.

Program *capella* centruje slabiky pod jednotlivé noty. Slabiky, které mají znít přes více not, budou posazeny pod levou (první) notu (dále je nutno použít čárku _). Pomlky a noty bez hodnoty nebudou brány v úvahu.

Není místo pro text písně

Pokud budou slabiky (díky velikosti písma) tak velké, že se nevejdou pod odpovídající noty, zobrazí se text červeně. Malé nepřesnosti je možno tolerovat, při velkých budete muset provést úpravu následujícím způsobem:

Zvolte menší písmo.

Vložte mezi noty rezervaci místa Změňte počet taktů na řádku a znovu zarovnejte okraj.

Typ písma, jeho velikost a rozestupy u posledního textu písně, který jste psali, bude předlohou k dalšímu. Pokud chcete použít v jedné partituře různé typy písma, rozestupy atd., umístěte kurzor před začátek řádku a zmáčkněte [Ctrl]+[L], potvrďte **OK** a výše uvedeným způsobem vkládejte nový text.

Jak změnit text písně, písmo a rozestupy.

Zopakujte postup při vkládání textu.

Text a ostatní přednastavení můžete v dialogu upravit.

Zpracování označených řádků

Texty písní

Texty písní s větším počtem slok

Budete postupovat stejným způsobem jako u jednoduchých textů. Jednotlivé sloky od sebe oddělíte kombinací [Ctrl]+[Enter]. Zvolte požadovanou hodnotu v poli **Rozestup mezi slokami**. Číslo slok pozná program *capella* automaticky a posadí ho před první slabiku.

Zpracování označených řádků

Texty písní

Úprava většího počtu textů

Jak změnit písmo a rozestup mezi slokami textu písně

1. Označte řádky, které chcete přepracovat.
2. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Text písně...**, zmáčkněte [Ctrl]+[L] nebo klikněte na odpovídající ikonu.

Zobrazí se dialog bez pole s textem.

V obou oknech udávajících rozestupy budou číselné hodnoty jen tehdy, budou-li stejné na všech označených řádcích. Jestliže kliknete na pole **Písmo...**, bude toto pole v případě různých typů písma v označených řádcích prázdné.

3. Upravíte-li hodnoty v dialogu, budou se změny týkat všech označených řádků.
U hodnot, které nechcete globálně změnit, ponechte odpovídající pole prázdné.

Zpracování označených řádků

Texty písni

Texty písni rozdělit nebo spojit

Jestliže rozdělíte řádek dojde automaticky i k rozdělení textu. V následujícím systému se číslování slok zobrazí znovu.

Při spojení dvou řádků dojde i k spojení textu. Pokud bude mít druhý systém více slok než první, první systém je převezme po spojení beze změn a umístí na začátek systému.

Zpracování označených řádků

Texty písní

Další možnosti s texty

Texty písní používáme všude tam, kde potřebujeme přiřadit slabiky notám.

negativní rozestup

Rozestup od notového řádku můžete zadat i s negativní hodnotou. Text se potom bude psát nad notovým řádkem.

chráněná mezera

Normální prázdný znak (mezera) vede k rozdělení slabik (slov). Někdy ale můžete potřebovat napsat dvě slova k jedné notě. V tomto případě použijete *chráněnou mezeru* (přednastavený znak: \$). Tento znak je v partituře neviditelný.

posouvání slabik vlevo nebo vpravo

Pomocí *chráněné mezery* můžete posunout slabiku z její pozice. Budete-li chtít posunout slabiku doleva, vložte chráněnou mezeru na konec slabiky. Celá část textu se posune doleva. Vložte tedy další chráněnou mezeru ještě na začátek slabiky

standardní pomlčka

Normální pomlčka vede k rozdělení slabik. Tomu můžete zabránit, pokud použijete *standardní pomlčku* (přednastavený znak: #).

přeskočit noty

Budete-li chtít přeskočit notu, vložte *chráněnou mezeru*, oddělenou normální mezerou.

rozdílné řádkové rozestupy

Můžete jich dosáhnout i tak, že *rozestup mezi řádky* nastavíte na malou hodnotu a při psaní textu nastavíte mezi nimi větší posuvy.

dvouřádkový text jedné sloky

Tento způsob vkládání je jasný z následujícího příkladu:

Takto je text zapsán v dialogovém panelu:

Win-ter a-de!

1. \$ \$ \$ \$ A-ber dein Schei-den~ macht, daß mir das Her-ze lacht
Schei-den tut weh.

Zde jsou vlastně tři sloky. Prostřední sloka přeskočila první čtyři noty. Rozteče mezi slokami nastavte na polovinu obvyklé hodnoty.

Zpracování označených systémů

Zpracování označených systémů

Níže popisované příkazy se budou vztahovat na všechny systémy označeného bloku nebo na systém s kurzorem (pokud není označen žádný systém).

Jak zpracovat jeden nebo více systémů

1. Označte systémy, na kterých chcete provést úpravy. Chcete-li označit všechno, použijte kombinaci kláves [Ctrl]+[A].
2. Zvolte v menu **Formát** příkaz **Systému...**, stiskněte [Ctrl]+[S] nebo klikněte na odpovídající ikonu.
3. Označte požadované úpravy.

Zpracování označených systémů

Úplný instrumentální popis

Pokud označíte toto pole, objeví se vlevo od systému označení každého notového řádku (název nástroje) tak, jak je to nastaveno v partiturové šabloně. Když toto pole neoznačíte, budou zobrazeny zkratky. Pokud si nebudete přát žádné označení, nechte v partiturové šabloně pole pro označení hlasu prázdné.

Zpracování označených systémů

Zobrazení taktu na začátku

Pokud se takt (např. 4/4) nemění, je obvyklé jej zobrazit jen v prvním systému. Tuto konvenci provádí program *capella* automaticky. Po označení tohoto pole bude takt zobrazen i na dalších systémech.

Zpracování označených systémů

Zarovnání okraje

Pokud označíte toto pole, zarovná se pravý okraj řádku. Abyste při zarovnání dosáhli vyhovujícího výsledku, musíte zalamovat řádky v okolí pravého okraje partitury (svislá šedá čára).

Zarovnání se provádí v dialogu, zmáčknutím [Ctrl]+[R] nebo kliknutím na odpovídající ikonu. Při opakování dostanete původní stav.

Zpracování označených systémů

Odsazení zleva

Standardní předloha provede **automaticky** odsazení prvního systému zleva. *capella* automaticky určí vzdálenost systému od názvu nástroje.

Chcete-li zvětšit odsazení, přepněte na pole **o hodnotu** a zvolte velikost posunutí. Pokud bude navolena příliš malá hodnota, napíše se popis nástrojů (název hlasu) přes noty!

Zpracování označených systémů

Zalomení stránky

Pokud označíte toto pole, bude za označeným systémem vytvořena další stránka.

Partiturová šablona

Úvod

Jestliže píšete častěji podobné skladby, liší se samozřejmě v notách, ale základ se stále opakuje (vzhled partitury bez not).

Tak například pro klavírní skladbu budete téměř vždy používat dvoudílný systém s houslovým klíčem nahoře a basovým klíčem dole, s taktovými čarami přes oba řádky a oba řádky budou spojeny (vlevo) svorkou. Tato nastavení (nejen) nemusíte dělat vždy znovu. Stačí, když otevřete odpovídající partiturovou šablonu.

Zajímavější to bude u partitury pro velký orchestr. Zde můžete např. pro každý nástroj nastavit :

úplný název nástroje u prvního systému, u dalších pak zkratky

notové řádky různých nástrojových skupin mohou být spojeny hranatými svorkami (dřevěné dechové nástroje, smyčce, ...)

každý nástroj může mít předvolen svůj typický notový klíč

V každé *partiturové šabloně* můžete nastavit základní strukturu partitury. Tu tvoří kompletní systém všech hlasů (nástrojů), které se mohou v partituře nacházet. Příkazem **Vložit řádek** ([Ctrl]+[Enter]), můžete zvolit jeden nebo více předdefinovaných hlasů.

Uvidíte, že pokud píšete častěji podobné party, usnadní Vám šablona spoustu času. Šablonu, kterou si jednou vytvoříte, můžete kdykoliv znova použít.

Zprvu Vám může pomoci některá z již hotových předloh, které máte k dispozici (viz [Dodané partiturové předlohy](#)).

Jak definovat a upravit partiturovou šablonu

1. Zvolte v menu **Formát** příkaz **Partiturové šablony...**, stiskněte [Ctrl]+[P] nebo klikněte na odpovídající ikonu (razítko).

Pro lepší přehlednost má dialogový panel dvě části -nastavení partitury a nastavení partu, které se přepínají v horní části dialogu.

Partiturová šablona

Nastavení partitury

Vertikální rozestupy

Všechny rozměry jsou udány v terciových rozestupech (vzdálenost notových linek).

nad 1. systémem

dodatečný rozestup od horního okraje k začátku partitury (např. pro název skladby).

mezi systémy

dodatečný rozestup mezi jednotlivými systémy. Rozestupy mezi systémy definujte výhradně v tomto poli.

Partiturová šablona

Nastavení partitury

Písmo a popis hlasů

V případě, že chcete mít jednotlivé nástroje v partituře označeny, můžete nastavit typ písma ve skupině Popis hlasů. Po kliknutí na tlačítko **Písmo** navolíte typ písma, ve výklopném panelu pak jeho směrování:

capella posune všechny systémy podle nejdelšího popisu. Směrováním určíte, jak budou umístěny popisy kratší.

Partiturová šablona

Nastavení partitury

Trámcová automatika

Ve výklopném poli si můžete zvolit jednu z pěti různých globálních přednastavení. První dvě - jen praporky a trámce přes celý takt, není jistě nutno vysvětlovat. Následující tabulka ukazuje trámčování not v ostatních třech případech až do 12:

Hodnota taktu	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
malá trámcová skupina	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
střední trámcová skupina	1	1	1	2+3	2	3+2+2	2	3	2	3+2+2+...	2
velká trámcová skupina	2	3	2	5	3	7	4	3	5	11	3

Nezaměňujte číslo 1" v tabulce s nastavením jen praporky". Tabulka neudává počet not pod trámcem, údaj se vztahuje na jednotku taktu. Např. v případě 3/4 taktu budou v přednastavení malé trámcové skupiny" pod jedním trámcem třeba dvě osminové noty nebo 4 šestnáctinové ...

V dané skladbě si zvolte přednastavení, které Vám bude nejvíce vyhovovat a eventuální úpravy již proveďte ručně - trámce a praporky

Pokud není předvolen **žádný takt**, budou všechny osminové a kratší noty spojeny trámcem. Trámce budete potom muset rozdělit (např. kliknutím na ikonu, ...).

Partiturová šablona

Nastavení partitury

Značení C / Alla-Breve

Označíte-li toto pole, bude 4/4 takt označen symbolem **C**, 2/2 takt **Alla-Breve**

Partiturová šablona

Nastavení partitury

Zobrazení odrážek při změně tóniny

Program pracuje podle obecně doporučených zásad notace při změně předznamenání (třeba uprostřed řádku): zobrazí jen nové posuvky, které odpovídají nové tónině. Pokud budete chtít zobrazit i odrážky - např. při změně tóniny z A-dur do G-dur, zakřížkujte pole **Zobrazit odrážky při změně tóniny v řádku**.

Partiturová šablona

Nastavení partitury

Tempo

V tomto poli zvolíte rychlost přehrávání Vaší partitury (počet čtvrtových not za minutu).

Partiturová šablona

Nastavení partitury

Nastavení zvuku

Toto rolovací pole Vás informuje o konkrétních zvucích, které jsou přiřazeny šestnácti MIDI kanálům. Každý kanál obsahuje jeden ze 128 zvuků různých nástrojů (kvalita zvuku závisí na kvalitě Vaší zvukové karty). Některé karty neumí pracovat na všech kanálech - prostudujte si dokumentaci ke zvukové kartě.

Přiřazení konkrétních zvuků MIDI kanálům (tzn. přiřazení odpovídajícího zvuku daným nástrojům partitury - aby klavírní part hrál klavír a nikoliv třeba trubka) se provádí ve druhé části dialogu - Nastavení partu. Zde jsou tedy možné nastavit odpovídající zvuky při přehrávání Vaší partitury.

Pokud budete slyšet něco jiného, než jste nastavili, musíte změnit přednastavení MIDI- Mapper v systému Windows (Mapy nástrojů)

Partiturová šablona

Nastavení partu

V tomto dialogu vidíte rolovací pole s kompletním systémem - se všemi hlasy. Tento systém je možno libovolně rozšířit a jednotlivým hlasům přiřadit požadované sounáležitosti.

Partiturová šablona

Nastavení partu

Seznam hlasů

Do rolovacího pole můžete vložit mnoho různých partů (hlasů). Po označení jednoho, můžete navolit v ostatních polích příslušné hodnoty - dvojhlasé notové řádky. Pro dvojhlasý notový řádek potřebujete jeden řádek šablony.

Partiturová šablona

Nastavení partu

Vložení nebo odstranění řádků

Pomocí přepínače **Vložit řádek nad ...** můžete výběr rozšířit nebo přepínačem **Řádek odstranit** výběr zmenšit. Pokud budete chtít vložit řádek na konci, označte prázdné pole pod posledním řádkem.

Partiturová šablona

Nastavení partu

Popis a označení hlasů

Daný konkrétní hlas (nástroj) označíte (pojmenujete ho) v poli **Popis**. Toto označení je potom zobrazeno v rolovacím poli.

V poli **Označení** vyberte název nástroje a jeho zkratku. Název v této formě se potom objeví na partituře. Pokud si nebudete žádný název přát, nechte toto pole prázdné.

Popis ve středu 2 notových řádků

Pokud napíšete v poli **Označení** před název opačné lomítko (\), text za ním se napíše mezi označený a následující řádek.

Příklad:

Chcete na jeden řádek napsat zkratku "1.", na druhý zkratku "2." a mezi ně vložit "VI.". Zadejte tedy **zkratku** pro první řádek "1.\VI." a pro druhý "2."

Partiturová šablona

Nastavení partu

Klíč

Zde navolíte klíč, který se má na daném řádku zobrazit

Partiturová šablona

Nastavení partu

1-linkový řádek

Pro bicí nástroje.

Partiturová šablona

Nastavení partu

Rozestup

Rozestup mezi dvěma řádky se skládá z rozestupu jednoho řádku směrem **dolů** a druhého směrem **nahoru**. Je důležité zde vložit rozumné hodnoty, což se projeví tehdy, když nebudete všechny hlasy používat nebo když provedete výtah hlasu:

U pěveckého hlasu nastavte větší hodnotu směrem dolů, v žádném případě nezvedat u následující hlasu rozestup nahoru.

Pokud budete chtít zvětšit rozestupy mezi jednotlivými řádky, nastavte je v poli **Rozestupy** mezi systémy v první části dialogu - **nastavení partitury**.

Partiturová šablona

Nastavení partu

Zvuk

Ve výklopném poli můžete notovému řádku přiřadit jeden z 16-ti MIDI kanálů. Použijte jen ty kanály, které umí Vaše zvuková karta reprodukovat - [MIDI-Mapper](#).

Partiturová šablona

Nastavení partu

Transponovat nástroj

Ve skupině **Transponovat nástroj** můžete nastavit požadovaný interval, kterým posunete při přehrávání daný nástroj o daný interval nahoru nebo dolů. Nástroje s oktávovými klíči transponují automaticky a není nutno interval znovu zadávat.

Upozornění:

V již dodaných partiturových předlohách jsou již transponované nástroje vzaty v úvahu. Všechny nástrojové party jsou v C-dur/a-moll. Jestliže budete potřebovat jinou tóninu, označte všechny řádky, např. [Ctrl]+[A], a transponujte do požadované tóniny.

Partiturová šablona

Nastavení partu

Svorky a průchozí taktové čáry

V partituře můžeme spojovat řádky svorkami a taktové čáry mohou procházet i větším počtem řádků.

Jestliže si vyberete z řádků šablony, které jsou spojeny svorkou, jen část, svorky se na ni zredukují. Pokud z dané skupiny vybereme jen jeden řádek, budou na řádek dosazeny jen hranaté svorky.

Jak přiřadit svorky a taktové čáry

1. Označte v rolovacím poli řádky, které chcete spojit svorkami (např. táhnutím myši).
2. Klikněte nebo vyberte jednu ze tří možností pod rolovacím polem - požadované svorky nebo taktové čáry.

Funkce, kterou nelze provést, je neaktivní.

Do předešlé části dialogu se vrátíte kliknutím na libovolné místo rolovacího pole.

Smazání svorek nebo procházející taktové čáry se děje shodným postupem.

Pokud chcete některou svorku nahradit jinou, musíte tu první nejdříve smazat a potom zvolit novou.

Speciální funkce

Záhlaví a pata

capella compact neumožňuje

Záhlaví a pata jsou texty, které jsou na každé stránce Vaší partitury nahoře a dole.

Jak vyhotovit záhlaví a patu

1. Zvolte v menu **Formát** příkaz **Záhlaví a pata...** nebo zmáčkněte [Ctrl]+[K].
2. Napište do části **záhlaví** požadovaný text, zvolte **písmo...**, **vzdálenost od horního okraje**, a **umístění** textu (centrování).

Pokud se záhlaví nemá zobrazit na první stranu, označte **ne na první stranu**.

3. Stejným způsobem vytvoříme **patu** stránky.

Záhlaví a patu smažeme tak, že po vyvolání dialogu smažeme jejich text.

Možné způsoby umístění textu záhlaví a paty

Pokud do textu vložíte dvě obrácená lomítka (\), budou se tři části textu centrovat vlevo, doprostřed a vpravo. Obrácené lomítko můžete napsat také pomocí kombinace kláves [AltGr]+[Q]. Směrování v dialogovém poli nebude potom účinkovat.

Příklad 1:

Na levém okraji \ uprostřed \ na pravém okraji

Příklad 2:

Na levém okraji \ \ na pravém okraji

Speciální funkce

Číslování taktů

capella compact neumožňuje

Na začátku každého systému (počínaje druhým) se může automaticky zobrazovat číslo taktu.

Číslování taktů zobrazit

Číslování taktů aktualizovat

Číslování taktů nezobrazit

Korekce číslování

Kontrola korektur

Nezávislé číslování taktů

Speciální funkce

Číslování taktů

Zobrazení číslování taktů

Jak zobrazit číslování taktů

1. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Číslování taktů...**, zmáčkněte [Alt]+[F11] nebo klikněte na odpovídající ikonu. Objeví se dialogový panel.
2. Aktivujte **zobrazit/aktualizovat**.
3. Pokud chcete jiný typ písma, kterým jsou čísla taktů psána, klikněte na tlačítko **Písmo**.
4. Pokud si přejete číslo taktu v rámečku, označte pole **orámovat**.
5. Pokud budete chtít číslo taktu zobrazit více vpravo (vlevo), nahoru (dolů), vepište do polí **Odsazení zleva** a **Odsazení shora** požadované hodnoty (i záporná čísla).

Veškeré rozměry se zadávají v sekundových rozestupech (polovina vzdálenosti dvou notových linek).

Pokud jste již měli zobrazena čísla taktů a následně jste prováděli úpravy v partituře, číslování taktů se neaktualizovalo.

Speciální funkce

Číslování taktů

Číslování taktů aktualizovat

Jak aktualizovat čísla taktů

1. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Číslování taktů...**, stiskněte kombinaci kláves [Alt]+ [F11]nebo klikněte na odpovídající ikonu.
2. Aktivujte pole **Zobrazit/aktualizovat**.

Speciální funkce

Číslování taktů

Číslování taktů nezobrazit

Jak zrušit číslování taktů

1. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Číslování taktů...**, stiskněte kombinaci kláves [Alt]+[F11] nebo klikněte na odpovídající ikonu.
2. Aktivujte pole **nezobrazit**.

Speciální funkce

Číslování taktů

Korekce číslování

Jak zkorigujete číslování taktů

1. Umístěte kurzor na systém, ve kterém chcete provést korekci.
2. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Číslování taktů...**, stiskněte kombinaci kláves [Alt]+[F11] nebo klikněte na odpovídající ikonu.
3. Vložte do skupiny **Korekce u označených systémů** do daného pole pozitivní hodnotu (max.500), pokud chcete číslo taktu zvýšit, nebo negativní (min. -10), chcete-li číslo snížit.

Provedená korekce se samozřejmě projeví i na číslování ostatních systémů.

Příklad 1:

Chcete ze dvou -voltových taktů počítat jen jeden. Označte systém, ve kterém dané takty jsou, otevřete dialogový panel a vložte korekci -1. Počínaje následujícím systémem se čísla ostatních taktů sníží o 1.

Příklad 2:

V nástrojovém partu je třeba 30 taktů pomlka. Vy napíšete jen jeden takt, nad který napíšete počet taktů s pomlkou. Všech 30 taktů ale chcete mít započítáno. Označte systém s 30 takty pomlky, otevřete dialogový panel a vložte korekci 29. Počínaje dalším systémem se zvýší čísla taktů o 29.

Speciální funkce

Číslování taktů

Kontrola korektur

Pokud ztratíte o korekcích přehled, můžete označit i více systémů a zkontrolovat hodnotu ve skupině **korekce u označených systémů**. V poli **zvýšit číslo taktu** se objeví číslo (obvykle 0), které se vztahuje na všechny označené systémy. Pokud bude pole prázdné, potom jste prováděli v označených systémech korekci.

Pokud chcete číslování vrátit zpět do původního stavu, označte celou partituru (např. [Ctrl]+[A]) a vložte do skupiny **korekce u označených systémů** číslo 0.

Speciální funkce

Číslování taktů

Nezávislé číslování taktů

Jestliže zpracováváte soubory, které se skládají z většího počtu malých skladeb, můžete u každé skladby začít s novým počítáním.

Jak začnete nové počítání taktů

1. Umístěte kurzor na systém, ve kterém má počítání začít znovu od začátku.
2. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Číslování taktů...**, stiskněte kombinaci kláves [Alt]+[F11] nebo klikněte na odpovídající ikonu.
3. Ve skupině **Korekce u označených systémů** označte pole **začít znovu od 1**.
Daný systém bude opět počítán od jedné (číslo 1.taktu se ale nezobrazuje).

Speciální funkce

Výtah hlasu

capella compact neumožňuje

Samozřejmě můžete provést výtah hlasu z partitury i tak, že ostatní hlasy (notové řádky) smažete. Takto budete muset postupovat u verze *capella compact*. Verze *capella professional* Vám nabízí automatický výtah hlasů.

Jak provedete výtah hlasů

1. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Výtah partu....** Objeví se odpovídající dialogový panel.
2. Opakovaným kliknutím v rolovacím poli si vyberte požadované party. Označení v levé části řádku umožňuje zvolit z dvojhlasého notového řádku jen jeden hlas. U jednohlasých řádků nemá toto nastavení význam.

Program vytvoří s výtahem hlasu novou partituru. Originální partitura zůstane nezměněna.

Otevření a uložení

Partituru otevřít

Budete-li chtít otevřít jednu nebo více partitur, postupujte následujícím způsobem:

Zvolte v menu **Soubor** příkaz **Otevřít...** nebo klikněte na odpovídající ikonu. Objeví se standardní dialogový panel pro otevření souboru.

Označte jednu nebo více partitur, které budete chtít otevřít a potvrďte **OK**.

Spustíte-li *capellu* z příkazového řádku, můžete jako parametr zadat jméno partitury, která má být po startu otevřena.

Příklad:

Příkaz CAPELLA.EXE RONDO.CAP spustí program *capella* a otevře partituru RONDO.CAP.

Otevření a uložení

Partituru uložit

V průběhu Vaší práce (vkládání not) se veškerá data ukládají do operační paměti počítače. Tato data budou smazána, pokud počítač vypnete nebo ukončíte program, aniž partituru uložíte.

Jak uložit partituru pod novým jménem

1. Zvolte v menu **Soubor** příkaz **Uložit jako...**

2. Ve standardním dialogovém panelu napište svůj název.

Pokud napíšete název, který již existuje, budete na to upozorněni a budete se moci rozhodnout, zda chcete starý soubor přepsat.

Po takovémto uložení obdrží Vaše partitura zvolené jméno.

Jak uložit partituru pod již existujícím jménem

Zvolte v menu **Soubor** příkaz **Uložit** nebo klikněte na odpovídající ikonu.

Původní soubor bude bez dalších dotazů přepsán na aktuální stav. Pokud partitura neměla konkrétní název (Vámi určený), uloží se jako Partitur1.

Vraťte se k bodu 2 předešlého postupu.

Otevření a uložení

Záložní kopie

Program *capella* Vám umožňuje automatické vytváření kopií (automatické ukládání partitury) po navolené době v minutách. To znamená, že program může každých 5 minut uložit výsledek Vaší práce. Vy tedy můžete klidně pracovat a nemusíte mít obavu, že např. při výpadku el. proudu bude Vaše práce ztracena.

Jak navolíte automatické ukládání

1. Zvolte v menu **Režim příkaz Záložní kopie...**
2. Označte pole **Kopie při ukládání (*.BAK)**, pokud má *capella* uložit kopii pod již existujícím jménem. V tomto případě bude mít stará partitura stejné jméno, ale příponu BAK.
3. Označte pole **Pravidelné automatické uložení** a v okénku **každých** napište časový interval v rozmezí 1 až 60-ti **minut**.

V tomto případě budou uloženy změny v partituře vždy po uplynutí nastaveného časového intervalu.

capella ukládá pravidelné záložní kopie pod těmito názvy:

Partitury, které nebyly dosud uloženy pod konkrétním názvem, mají název Partitur 1" atd.. Budou uloženy v aktuálním adresáři pod názvem P_1.C~P pro partituru 1 atd..

Partitury, které byly již uloženy pod konkrétním názvem, si ponechají tento název, ale rozdíl bude jen v příponě - druhé písmeno přípony (A) bude zaměněno za ~, tzn. .C~P místo .CAP.

Volba těchto nových jmen Vám možná připadá podivná, ale zvyšuje to Vaši bezpečnost. Někdy se Vám jistě podaří upravit partituru tak, že byste se raději vrátili k původnímu stavu. Kdyby se záložní kopie ukládala pod stejným názvem, bylo by vše ztraceno.

Pozor !

Záložní kopie se uloží jen tehdy, když v partituře napíšete více než tři nové znaky.

Jak si otevřete záložní kopii

1. Zvolte v menu **Soubor** příkaz **Otevřít...** nebo klikněte na odpovídající ikonu . Objeví se standardní dialogový panel otevření souborů.
2. Ve výklopném poli **Formát souborů** zvolte ***.BAK; *.?~?**. Nyní se zobrazí všechny kopie.
3. Otevřete požadovanou kopii a uložte ji ihned pod správným jménem.

Čas od času je vhodné smazat všechny záložní kopie, které již nepotřebujete. Např. v příkazovém řádku operačního systému zvolte příkaz `DEL *.BAK` a `DEL *.?~?`.

Otevření a uložení

Partiturové předlohy

Pokud budete psát častěji partituru, která má stejnou šablonu, můžete použít některou z dodaných partiturových předloh anebo si vytvořit svou vlastní.

Partiturová předloha se liší od normálního (notového) souboru tím, že její jméno notový soubor nepřevzme (nemůžeme ji tedy omylem přepsat) a nemusí obsahovat žádné noty.

Jak otevřete partiturovou předlohu

1. Zvolte v menu **Soubor** příkaz **Nový - předloha**. Objeví se standardní dialogový panel s popisem: **Nový soubor podle předlohy**.
2. Zvolte požadovanou předlohu.

Předloha nemá po otevření žádné jméno, nemůžete ji tedy omylem přepsat.

Jak zhotovit novou předlohu

1. Navrhněte podle svých představ partiturovou šablonu a partituru nechte prázdnou.
2. Zvolte v menu **Soubor** příkaz **Uložit** a zadejte svůj požadovaný název. Na rozdíl od normálního ukládání ale musíte zvolit ve výklopném poli **List Files of Type**: rozšíření (příponu) ***.CAV**.

Jak si přizpůsobíte tóninu dodané partiturové předlohy

S programem *capella* jste dostali také množství předloh různých hudebních druhů. Tyto předlohy se nachází v adresáři MODELS. Tvoří jeden úplný systém bez not a jsou v C-dur/a-moll. Při transponování stačí označit celou partituru a můžete provést posuv.

Budete-li chtít některou předlohu přizpůsobit požadované tónině, aniž byste zrušili různé tóniny u transponujících nástrojů, postupujte následujícím způsobem:

Označte celý systém ([Ctrl]+[A]) a transponujte na požadovanou tóninu. Pokud neobsahuje partiturová šablona žádné transponující nástroje, můžete změnit tóninu i příkazem Klíč, tónina a takt a označit pole **Na všech řádcích systému**.

Otevření a uložení

Partiturové předlohy

Dodané partiturové předlohy

Adresář	Soubor (*CAV)	Vysvětlení
RECORDER	DUETT	Flétnový duet - soprán - alt
	TERZETT	Flétnové trio
	QUARTETT	Flétnový kvartet
JAZZ	BIGBAND	Bigband s větším počtem dechových nástrojů
	DIXIE	Combo (Dixieland, New Orleans)
CHAMBERM	CLARQUI	Klarinetový kvintet
	DUO	Duo (housle, violoncello)
	KLAVQUI	Klavírní kvintet
	SONATE	Sonáta melodický nástroj a klavír
	STRCHQUA	Smyčcový kvartet
	STRCHQUI	Smyčcový kvintet
	STRCHTRI	Smyčcové trio
	TRIOSONA	Barokní trio-sonáta pro dva melodické nástroje a klavír
CONCERTO	BAROCK	Barokní sólo-konzert pro smyčce a klavír
	BRANDBG3	Braniborský koncert Nr. 3
	CONGROSS	Barokní Concerto grosso se dvěmi sólovými hlasy, smyčci a B.c.
	KV219	Mozart: Houslový koncert KV 219
	BRAHMS83	Brahms: Klavírní koncert op. 83
SYMPHONY	BEETHOV5	Beethoven: 5. symfonie
	HAYDN94	Haydn: Symfonie Nr. 94
	KV550	Mozart: Symfonie KV 550
	MAHLER	Mahler: 2. Symfonie
	MOLDAU	Smetana: Vltava
KEYBOARD	KLAVIER	Klavír
	ORGEL	Varhany
VOCAL	DOPPELCH	Dva vokální sbory po čtyřech hlasech
	DUETT	Vokální duet - dva ženské hlasy
	FRAU_3	Tříhlasý ženský sbor (soprán, soprán, alt)
	FRAU_4	Čtyřhlasý ženský sbor (soprán, soprán, alt, alt)
	GEM_4	Směšený čtyřhlasý sbor
	KLAVLIED	Klavírní píseň
	MANN_4	Čtyřhlasý mužský sbor
	MATTH	Bach: Matthäuspasion
SATTB	Směšený pětihlasý sbor (soprán, alt, tenor 1, tenor 2, bas)	

SSATTB

Smíšený šestihlasý sbor (sopran 1, sopran 2, alt, tenor 1,
tenor 2, bas)

Nastavení obrazovky a tisk

Symbolová lišta, stavový řádek, klaviatura

Symbolovou lištu, stavový řádek a klaviaturu můžete zapnout nebo vypnout odpovídajícím příkazem v menu **Zobrazit**. Aktuální stav je signalizován háčkem.

Nastavení obrazovky a tisk

Zobrazení partitury

Barevné zobrazení

Zapínání a vypínání barevného značení se provádí v menu **Zobrazit** příkazem **Barevně**, stiskem klávesy [F11] nebo kliknutím na odpovídající ikonu.

Barevné značení Vám podává informace, které by jinak nebyly z notového partu patrné - nastavení obrazovky.

Nastavení obrazovky a tisk

Zobrazení partitury

Stránkové zobrazení

capella compact neumožňuje

Stránkové zobrazení partitury na obrazovce provedeme v menu **Zobrazit** zvolením příkazu **Stránkově**, stisknutím [Shift]+[F11] nebo kliknutím na odpovídající ikonu.

Uvidíte tiskovou stránku i se záhlavím a patou.

Pokud není stránkové zobrazení zapnuto, vidíte řádky partitury, ale nemáte přehled o velikostech okrajů, správném odsazení, atd.

Nastavení obrazovky a tisk

Zobrazení partitury

Velikost obrazu

Máte k dispozici tři různá nastavení:

Zvolte v menu **Zobrazení** příkaz
Rozměr obrazu

stiskněte **klávesy**

klikněte na **ikonu**

zmenšený

[Ctrl]+[F12]

list papíru

normální

[F12]

1 : 1

lupa

[Alt]+[F12]

lupa

Nastavení obrazovky a tisk

Zobrazení partitury

Obnova obrazovky

Program *capella* provádí po příkazech jen malé změny na obrazovce. Výsledkem mohou být různé poruchy v obraze (není vidět kurzor, atd.). Obnova obrazovky se provede v menu **Zobrazit** příkazem **Obnova obrazovky**, stisknutím kombinace kláves [Ctrl]+[Alt]+[F12] nebo kliknutím na odpovídající ikonu.

Nastavení obrazovky a tisk

Nastavení obrazovky

Barevné značení a velikost obrazu není dána pevně, nastavení je možno libovolně měnit.

Jak nastavit barvy a velikost obrazu

1. Zvolte v menu **Režim** příkaz **Obrazovka....** Objeví se odpovídající dialogový panel.
2. V poli skupiny **Velikost zobrazení** si zvolte požadované hodnoty velikosti obrazu pro každou ze tří možností.

V praxi se osvědčila tato nastavení obrazu:

zmenšený velikost, při které je celá stránka vidět (nejčastěji 1 nebo 2),

normalní velikost, při které je viditelná celá šířka řádku,

lupa např. velikost 16 (pro jemné práce v integrovaném grafickém režimu).

3. Klikněte střídavě na jednotlivé řádky okna **Element** a na požadovanou barvu (pokud si přejete přednastavení jiné, než námi nabízené). **Černobílé zobrazení** bude platit v případě vypnutého **Barevného značení**.

Odkazy na některé barevné elementy:

neaktivní hlasy světle šedá

překročené taktové čáry(doby taktu) červená

automaticky zobrazené symboly (notový klíč, takt, ...) zelená

trioly, iregulární dělení, změny na trámčích, ... modrá

Ostatní barevné značení jasně vyplývá z dialogového panelu.

4. Pokud chcete celé pomlky centrovat do středu taktu, označte pole **celé pomlky centrovat**.

Nastavení obrazovky a tisk

Nastavit stránku

Uvědomte si, že již při práci na partituře je toto nastavení vzato v úvahu (velikost notového řádku, ...) a závisí na něm vzhled Vaší partitury už v průběhu práce.

Jak nastavit formát papíru, okraje a velikost řádku

1. Zvolte v menu **Soubor** příkaz **Vzhled stránky...** Objeví se odpovídající dialogový panel.
2. Zvolte ve skupině **Papír** požadovaný rozměr a zdroj papíru. Ve skupině **Orientace** pak orientaci stránky.
3. Nastavte velikosti okrajů v milimetrech.
4. Zvolte **Velikost jednoho notového řádku**. Tím je rozuměna vzdálenost mezi horní a spodní notovou linkou.

Nastavení obrazovky a tisk

Tisk

capella vytiskne partituru na předvolené tiskárně.

Jak vytisknout partituru

1. Zvolte v menu **Soubor** příkaz **Tisk...** nebo klikněte na odpovídající ikonu. Objeví se odpovídající dialogový panel.
2. Zvolte **Rozsah**, **Kvalitu** tisku a **Počet výtisků**.

Kvalita tisku může být rozdílná ve vodorovném a svislém směru. Při tisku not se to může projevat u notových hlav a nožek. Zvolte proto kvalitu s malým rozdílem mezi vodorovným a svislým rozlišením.

Například u 24 jehličkové tiskárny můžete zvolit mezi 180*180 dpi, 360*360 dpi. Vyhněte se nastavení 360*180 dpi.

Pokud dojde k chybám tisku (příliš velké noty, posunutí notových nožek vzhledem k hlavám atd.), nastavte jiné rozlišení.

Pozor:

Některé tiskárny mají problémy s polygonním plněním. V takovémto případě postupujte takto:

1. Spusťte program *capella* a stiskněte [Shift]+[Ctrl]+[D].
2. Objeví se odpovídající dialogový panel s otázkou - **Vyplnit trámce při tisku čarami ?** Současný stav je silně orámován.
3. Zmáčkněte tlačítko **Ano**. Toto nastavení se uloží do souboru CAPELLA.INI.

Neprovádějte toto nastavení, pokud tiskne Vaše tiskárna trámce v pořádku, neboť tento způsob zpomaluje tisk a není tak přesný.

Nastavení obrazovky a tisk

Tisk

Oboustranný tisk

Oboustranný tisk umožňuje výklopné pole s označením stránek (všechny, sudé, liché) a křížkovací pole v **opačném pořadí**. Díky tomuto přednastavení můžete tisknout oboustraně aniž byste museli papíry třídit.

Jak provést oboustranný tisk

1. Označte **Vstup: tisk spodní strany** pokud tiskne Vaše tiskárna na spodní stranu nataženého papíru.
Označte **Výstup: vytištěna spodní strana** pokud vychází z tiskárny vytištěná strana jako spodní.
2. Vložte do podavače dostatečné množství papíru (polovina počtu stránek).
3. Klikněte na **Všechny** nebo **Strany od ... do ...**.
4. Klikněte na **1. Průchod**. Program automaticky zohlední nastavení ve skupině **Oboustranný tisk** a zakřížkuje eventuelně pole v **opačném pořadí** a nastaví **počet výtisků: 1**.
5. Potvrďte **OK**.
6. Vložte papíry znovu do podavače. Při druhém průchodu budou vytištěny druhé strany papíru.
7. Nastavte stejný rozsah stran jako v bodě 3 a klikněte na **2. Průchod** a **OK**.

Nastavení obrazovky a tisk

Tisk

Problémy při tisku

Na vytištěné partituře nejsou vyplněny trámce

Některé tiskárny mají problémy s polygonním plněním. V takovémto případě postupujte takto:

1. Spustíte program *capella* a stisknete [Shift]+[Ctrl]+[D].
2. Objeví se odpovídající dialogový panel s otázkou - **Vyplnit trámce při tisku čarami ?**
Současný stav je silně orámován.
3. Zmáčkněte tlačítko **Ano**. Toto nastavení se uloží do souboru CAPELLA.INI.

Neprovádějte toto nastavení, pokud tiskne Vaše tiskárna trámce v pořádku, neboť tento způsob zpomaluje tisk a není tak přesný.

Nedostatečná paměť

Pokud má Váš počítač malou operační paměť a tiskárna velké rozlišení, může dojít při tisku (díky nedostatečné paměti) až k zablokování programu. Pro tisk při 300 dpi (standardní laserová tiskárna) je potřeba asi 1 MB, při 600 dpi až 4 MB paměti. Tisk může ztroskotat, pokud ukazatel paměti na stavovém řádku neukáže více, než jsou tyto hodnoty.

V takovém případě vyzkoušejte následující metody:

Zavřete ostatní běžící programy

Zvětšete velikost Windows vyrovnávací paměti (v modu rozšíření 386 - zvětšit virtuální paměť).

Tiskněte s nižším rozlišením (např. 300 dpi na 600 dpi tiskárně).

Rozšiřte (nechte rozšířit) operační paměť Vašeho počítače.

Výměna dat s jinými programy

Výměna textu

Všechny texty, které zpracováváte v dialogových polích, můžete pomocí schránky Windows přenést (nebo převzít) do jiných programů. Pokud budete například chtít do *capelly* vložit text písně, který máte v nějakém textovém programu (editoru), můžete to provést takto:

1. Označte daný text v textovém programu a zkopírujte ho do schránky Windows [Ctrl]+[C].
2. Přepněte na *capellu*, otevřete dialogové pole pro vkládání textu písně a umístěte kurzor do textového pole.
3. Stiskněte [Ctrl]+[V]. Text se vloží do textového pole.

Výměna dat s jinými programy

Grafický import

Přes schránku můžete importovat grafické obrázky i z jiných Windows programů. Podmínkou je, aby program pracoval s podporou Windows - Metafile - Format (WMF).

Jak importovat grafiku

1. Označte v jiném programu požadovaný obrázek a zkopírujte ho do schránky.
2. Přepněte do *capelly*.
3. Aktivujte grafický režim.
4. Zvolte v menu **Znaky** příkaz **Schránka** nebo klikněte na odpovídající ikonu.

Grafika bude vložena do levého horního rohu a může být libovolně přemístována a zvětšována - Označení, formování a posouvání grafických elementů.

Poznámka:

Na rozdíl od ostatních elementů grafického režimu není importovaná grafika vázána na noty.

Importovaná grafika na první straně bude tištěna vždy v té poloze, kde ji vidíte na obrazovce, bez ohledu na to, ve kterém režimu - integrovaný grafický režim - se nacházíme, na ostatních stránkách si přepněte na stránkové zobrazení. U verze *capella compact* můžeme importovat grafiku jen na první stranu.

Výměna dat s jinými programy

Export notových obrázků

Program *capella* Vám umožňuje zkopírovat do schránky Windows i obsah partiturových oken. Odtamtud je můžete vložit do ostatních programů, které pracují v Windows-Metafile-Formátem (např. textové programy). Touto metodou byly vyhotoveny i všechny notové příklady v této příručce.

Jak zkopírovat části partitury do jiného programu

1. Nastavte si patřičnou velikost obrazu, abyste přesně zkopírovali požadovaný výřez partitury.
2. Přepněte do grafického režimu (klávesa [F9]).
3. Zvolte v menu **Úpravy** příkaz **Metafile-Export**.
4. Aktivujte jiný Windows program.
5. Obsah schránky vložte do jiného dokumentu (zvolte v menu **Úpravy** příkaz **Vložit**).
6. Upravte obraz na požadovanou velikost. Dejte pozor na to, aby byl zachován správný poměr mezi délkou a šířkou.

Pozor:

Části některých obrázků, které přesahují přes okraj, nejsou některými programy a tiskárnami správně ořezány. Zde si můžete pomoci tím, že z *capelly* odstraníte veškeré části, které přesahují přes tiskový výřez (nejprve raději partituru uložte pod jiným jménem).

Výměna dat s jinými programy

MIDI-export

MIDI-File-Formát 1 je standardem, který používají všechny sequencerové programy. S tímto standardem pracuje také program MPLAYER.EXE dodávaný s Windows 3.1.

Jak změnit partituru *capelly* v MIDI-File-Formát 1

1. Aktivujte okno s danou partiturou.
2. Pokud jste to dosud neučinili, uložte partituru pod požadovaným jménem.
3. Zvolte v menu **Soubor** příkaz **Export....** Objeví se odpovídající dialogový panel. Při exportu obdrží partitura příponu .MID namísto .CAP.
4. Pokud již existuje MIDI soubor s tímto jménem, bude potvrzovací tlačítko **OK** uzamčeno". Pod tímto jménem můžete již existující soubor přepsat, jen když označíte pole **Přepsat stejnomenný soubor** (tím se klávesa odemkne") a můžeme stisknout tlačítko **OK**.
5. Označte pole **Označit soubor jako konformní ke směrnicím pro nezávislé MIDI soubory pro Windows**, pokud Vaše partitura těmto směrnicím odpovídá. Tyto směrnice se nacházejí v souboru INTERNA.DOC na instalační disketě. Ke přečtení potřebujete buď Windows 95 (Word Pad) nebo program, který umí číst WinWord dokumenty. Program *capella* sám nekontroluje, zda Vaše partitura odpovídá těmto směrnicím. U označených MIDI souborů si ušetříte např. hlášení přehrávacího programu, že soubor nebude eventuálně zcela korektně přehráván.
6. V poli **Tóny držet na ....% délky not** je nejdříve hodnota 100. To znamená, že všechny tóny se budou přehrávat v přesné délce. U některých zvukových karet ale dochází k tomu, že by některé po sobě jdoucí noty (např. u smyčců) splývaly. Tomu je možno zabránit nastavením např. na 80% (*Tóny držet na 80% délky not*).

Při exportu bude každý řádek partiturové šablony uložen na samostatnou stopu. Řádky, které jsou v minimálně jednom systému dvojhlasé, se převedou do dvou stop.

Exportem se nepřenáší texty, grafické elementy, tóniny a udání taktu.

Výměna dat s jinými programy

MIDI-import

Je zde i opačná možnost - standardní MIDI soubor importovat do *capelly*.

Jak importovat standardní MIDI soubor

1. Zvolte v menu **Soubor** příkaz **Import....** Objeví se odpovídající dialogový panel na otevření souborů.
2. Ve výklopném poli **List Files of Type** zvolte **Standard-MIDI-File 1 (*.mid)**. Objeví se odpovídající dialogový panel.
3. V poli **Nejkratší délka** zvolte nejkratší notovou délku, která má být brána v úvahu. Příliš malá hodnota se může projevit v partituře množstvím not a pomlk malých hodnot, vzniklých nepřesným vkládáním při vzniku skladby (při tvoření skladby v reálném čase).
4. V poli **Taktů v systému** nastavte počet taktů na řádku. Při hodnotě 0 budou všechny takty v jednom systému.

Při konverzi vznikne nový dokument, pro každou MIDI-stopu bude vytvořen nový řádek.

Při importu signalizuje jeho průběh modrá čára na stavovém řádku. U pomalejších počítačů bude konverze probíhat delší dobu.

Výsledek importu není závislý na přednastavení pro rytmické vkládání.

Hudba in/out

Instalace Vaší zvukové karty

Správná instalace zvukové karty a nastavení v programu je základním předpokladem pro správnou hudební reprodukci a vkládání pomocí MIDI klávesového nástroje.

Poslechem *.WAV - souborů nezjistíte správnou instalaci Vaší zvukové karty!

Pozor:

Je rozdíl mezi vlnovými vzorky (*.WAV) a hudebními notovými soubory (*.MID). Při spuštění Windows můžete uslyšet tóny, které se při tom ze zvukové karty ozvou, to však ještě neznamená, že je zvuková karta správně nainstalovaná. Správnost instalace zjistíte například poslechem souboru CANYON.MID, který je standardně dodáván s Windows 3.1x a je umístěn v adresáři Windows.

Hudba in/out

Nastavení MIDI-Mapper

Reprodukcí můžete nasměrovat buď přímo na zvukovou kartu nebo přes MIDI-Mapper. Příímá cesta je často spojena s problémy.

Každý výrobce zvukových karet jinak přiřazuje zvuky a může používat jiné MIDI kanály. Pomocí MIDI-Mapper dosáhnete standardu, který bude odpovídat směrnicím pro Windows-multimedia.

V normálním, případě tedy budete reprodukcí směřovat přes MIDI-Mapper.

Správné nastavení

Pro správnou reprodukci nastavenou v programu *capella* jsou rozhodující následující nastavení v tabulkách. Přitom mohou být kanály nebo zvuky počítány od čísla 0 nebo jedna. Následující popis se bude vztahovat na počítání od 1.

[Nastavení MIDI-Mapper pod Windows 3.1x](#)

[Nastavení MIDI-Mapper pod Windows 95](#)

Hudba in/out

Nastavení MIDI-Mapper

Pod Windows 3.1x

Tabulka **Nastavení** převádí 16 MIDI kanálů *capelly* na skutečné kanály připojeného zařízení.

Příklad:

Na zvukovou kartu Soundblaster jste přes MIDI kabel připojili klávesový nástroj. Po instalaci zvukové karty se Vám zobrazí tato připojení:

MIDI-Mapper
Ad Lib
Creative Labs SoundBlaster

Přičemž Ad Lib odpovídá reprodukci na reproduktorovém výstupu zvukové karty, Creative Labs Soundblaster pak pro výstup na klávesový nástroj. Pokud Váš klávesový nástroj neumí přijímat na všech 16 MIDI kanálech, budete muset odpovídajícím způsobem nastavit **Nastavení**. Kromě toho musíte v **Nastavení** nastavit **Mapy nástrojů** pro každý kanál.

Mapy nástrojů jsou tabulky, které převádí 128 zvuků (GM - General MIDI) na zvuky, které máte ve Vašem klávesovém nástroji (pokud Váš hudební nástroj nemá také GM přiřazení zvuků).

Příklad:

V GM zvukové bance je např. pod číslem 11 zvuk "Pipe Organ". Váš nástroj může mít tento zvuk pod zcela jiným číslem. V **Mapy nástrojů** tedy provedete nastavení (konverzi) podle Vašeho nástroje.

Hudba in/out

Nastavení MIDI-Mapperu

Pod Windows 95

Windows 95 vychází z předpokladu, že přiřazení nástrojů na Vaší zvukové kartě odpovídá standardu (General MIDI). Vám zbývá pouze přiřadit 16 kanálů výstupním zařízením. Také je možno přiřadit všechny kanály jen jednomu zařízení. Potom postupujte takto:

1. Otevřete okno **Ovládací panel**.
2. Dvakrát klikněte na symbol **Multimedia**.
3. Aktivujte registrační kartu **MIDI**.
4. Klikněte na **Jednotlivý nástroj**.
5. Zvolte v rolovacím poli odpovídající výstupní zařízení.

Příklad:

Klávesový nástroj jste spojili kabelem se Soundblaster zvukovou kartou. Po instalaci se Vám jako připojené nástroje zobrazí:

MIDI for Creative Labs SoundBlaster
MIDI for Internal OPL2/OPL3 FM Synthesis

První výstup se týká připojeného klávesového nástroje, druhý pak odpovídá reproduktorovému výstupu zvukové karty.

Hudba in/out

Volba zvuků

Pokud máte instalovanou zvukovou kartu, můžete v partiturové šabloně přiřadit každému jednotlivému hlasu šablony odpovídající zvuk, který z ní uslyšíte. Nastavení je možné i pro klaviaturu na obrazovce. Volba (přiřazení) zvuků se provádí v odpovídajícím dialogovém panelu.

V obou výklopných polích můžete volit zvuky v 16-ti skupinách po 8-mi zvucích -MIDI-
Mapper.

Ve výklopném poli **MIDI-č.** můžete zvolit číslo daného zvuku v rozmezí 1 - 128 tak, jak to odpovídá normě GM (General MIDI). Hlasitost můžete upravit v rozsahu 1 - 127. Pomocí kurzorových kláves můžete změnit hodnotu o 1, pomocí [PgUp] nebo [PgDn] o 8.

Pomocí tlačítek **Zkouška** si můžete poslechnout tóny a" v rozsahu čtyř oktáv při nastavené hlasitosti. Tón se bude ozývat tak dlouho, dokud nekliknete na tlačítko **Tón vypnout**.

Hudba in/out

Přednastavení hudebního vstupu a výstupu

Jak nastavit parametry pro vstup a výstup hudby

1. Zvolte v menu **Režim** příkaz **Hudba in/out....** Objeví se odpovídající panel.
2. Jednotlivá pole vyplňte podle popisu.

Hudba in/out

Přednastavení hudebního vstupu a výstupu

Přednastavení výstupu

Ve skupině **Výstup** nastavíte reprodukci přes PC reproduktor nebo přes instalovanou zvukovou kartu.

Sledování obrazu při přehrávání.

Když označíte toto pole, bude se obraz v průběhu reprodukce - přehrávání not - posouvat kdykoliv kurzor opustí obrazovku. Uvidíte tedy vždy právě reprodukované noty.

Poznámka:

U pomalejšího PC může docházet k určitému zpoždění při změně obrazu.

Hudba in/out

Přednastavení hudebního vstupu a výstupu

Přednastavení vstupu

I při rytmickém vkládání (*Real time entry*) můžete používat PC klávesnici.

V poli **Alterace s křížky** nastavíte noty, které mají mít křížek při vkládání (křížek, nikoliv b).

Příklad:

Pokud bude označen křížek mezi G a A (pátým a šestým tónem diatonické stupnice), napíše se ve stupnici C dur nota gis místo as, a ve stupnici A dur potom nota fisis místo gis s odrážkou.

Po označení pole **MIDI Thru** v dialogovém panelu **Hudba in/out** půjde signál, který posíláte do MIDI-in z klávesového nástroje, i do výstupu MIDI-out zvukové karty.

Hudba in/out

Přednastavení hudebního vstupu a výstupu

Přednastavení rytmického vkládání

Popisované nastavení se vztahuje na rytmické vkládání nikoliv na analýzu při MIDI-Importu.

nejkratší nota s tečkou

ve výklopném poli nastavíte nejmenší hodnotu, která má být ještě akceptována

nejkratší pomlka

nejkratší pomlka, která má být ještě akceptována

trioly

pokud pole označíte, budou při rytmickém vkládání akceptovány i trioly.

Čím více možností označíte, tím těžší bude hra, pokud chcete dosáhnout exaktního výsledku. Když například označíte noty s tečkou a trioly, bude rozdíl mezi čtvrtovou notou s tečkou a půlovou - triolovou $1/24$ notové hodnoty. *capella* se rozhodne pro tu, která se bude nejvíce blížit geometrickému středu mezi oběma hodnotami.

noty rozdělit od ... (split)

Pokud označíte toto pole, můžete zvolit, od které noty se budou noty zapisovat do horního a spodního řádku (jako např. u klavíru). Pokud bude umístěn kurzor na spodním řádku, noty se dělit nebudou.

tempo přizpůsobit

V tomto křížkovém poli můžete zvolit, zda má přizpůsobovací algoritmus programu korigovat drobné odchylky v tempu při vkládání. Při importu kvantizovaných MIDI dat nechte toto pole neoznačeno.

Hudba in/out

Vkládání not pomocí klávesového nástroje

Normální vkládání not (Step entry)

Kdykoliv v průběhu vkládání můžete přecházet z jedné metody zápisu na druhou (klávesnice, klaviatura na obrazovce, klávesový nástroj). Pomocí klávesového nástroje můžete psát akordy, aniž byste přepínali do akordového režimu. Vkládání akordu se ukončí teprve tehdy, když nebudete držet žádnou klávesu.

Hudba in/out

Vkládání not pomocí klávesového nástroje

Rytmické vkládání (Real time entry)

Pomocí této metody máte možnost vkládat noty rytmicky bez toho, že by bylo nutno stále měnit požadované délky not.

Jak postupovat při rytmickém zápisu

1. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Rytmické vkládání**, zmáčkněte [Alt]+[F9] nebo klikněte na odpovídající ikonu.
2. Udejte klávesou tabelátoru rytmus. Časové rozmezí mezi dvěma posledními údery na klávesu definuje dobu aktuální notové délky.
3. Rytmickou hrou vkládejte noty.
4. Abyste správně vložili i poslední notu, musíte zahrát ještě jednu navíc, kterou potom smažete.
5. Rytmické vkládání ukončíte zmáčknutím klávesy [Esc] nebo kliknutím na odpovídající ikonu.

Při rytmické hře můžete vkládat i akordy a tóny vázat (legato). Pokud budete hrát oběma rukama rozdílné rytmy, dostanete nesmyslný výsledek.

Poznámky k rytmickému vkládání

Pokud možno, zvolte pomalé tempo a snažte se ho přesně držet. Počítejte si nebo použijte metronom.

V průběhu hry můžete pozvolna tempo měnit, což umožňuje přizpůsobovací algoritmus programu.

Kde dojde při vkládání k chybě, můžete provést korekci pomocí kláves [<] a [>] - změna délky not.

Klaviatura pro spořivé lidi

Při troše cviku můžete provádět rytmické vkládání i z klávesnice Vašeho PC a to následujícími klávesami

[2][3] [5][6][7] [9][0] [']

[Q][W][E][R][T][Z][U][I][O][P][ú][I]]

přičemž černým klávesám odpovídají číselná tlačítka.

Hudba in/out

Problémy s hudebním vstupem a výstupem

Hudební vstup nebo výstup nefunguje

Možná jste zvolili v partiturové šabloně MIDI kanál, na který Váš nástroj nereaguje. Nastavte jiný kanál anebo změňte nastavení v MIDI-Mapper.

U některých starších zvukových karet není možno současně otevřít vstupní i výstupní kanál. V takovém případě nastavte vstup na PC klaviaturu a výstup na kartu (nebo opačně).

Noty jsou sice přehrávány, ale neodpovídají nastavené zvuky

Zvuky nastavené v partiturové šabloně odpovídají doporučením pro MIDI-multimedia. Pokud hrají jiné zvuky, můžete je předefinovat v **Mapy nástrojů** v MIDI-Mapper.

Přehrávané noty neodpovídají polohou (oktávou)

Překontrolujte **Mapy kláves** v MIDI-Mapper, zda v nich nebyly změněny výšky tónů.

Pokud je *capella* aktivní, nepracuje zvukový výstup v jiných programech

Windows umožňují přístup ke zvukové kartě jen jednomu programu. Po dobu přehrávání partitury v *capelle* má přístup na zvukovou kartu jen tento program (a opačně).

Nabízí se jedno řešení tohoto problému:

Zmáčknutím kláves [Ctrl]+[Q] můžete přehrávání not vypnout a pomocí kláves [Shift]+[Ctrl]+[Q] pak znovu zapnout.

Dříve než spustíte jiný program, který bude využívat zvukovou kartu, zmáčkněte tedy [Ctrl]+[Q]. Opětovné zapnutí zvuku v *capelle* také závisí i na tom, zda druhý program umožňuje vypnutí reprodukce touto cestou.

Hudba in/out

Přehrávání not

Máte možnost poslechnout si jeden hlas nebo celou partituru. Kurzor může skladbu sledovat - přednastavení vstupu. Tempo přehrávání nastavíte v partiturové šabloně.

Jak přehrát jeden hlas z partitury

1. Umístěte kurzor na místo, odkud si chcete part poslechnout
2. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Přehrát řádky**, stiskněte klávesy [Shift]+[F9] nebo klikněte na odpovídající ikonu.
3. Reprodukcí můžete ukončit klávesou [Esc] nebo zopakováním bodu 2.

Při přehrávání dochází automaticky k posuvu na další systém. Pokud se v následujícím systému nenachází tentýž hlas, bude přehrávání pokračovat na numericky stejném řádku.

Jak přehrát všechny hlasy partitury

1. Nastavte kurzor na místo, odkud si chcete partituru poslechnout.
2. Zvolte v menu **Nástroje** příkaz **Přehrát systémy**, stiskněte klávesy [Ctrl]+[F9] nebo klikněte na odpovídající ikonu (dva reproduktory).
3. Reprodukcí ukončíte klávesou [Esc] nebo zopakování bodu 2.

Někdy má současně znít velké množství tónů (not). Může se stát, že Vaše reprodukční zařízení (zvuková karta nebo připojený klávesový nástroj) neumožňuje hrát tak velký počet - např. 30 not - současně. V tomto případě záleží na přiřazovacím algoritmu daného média, které noty zahraje.

Na reproduktoru PC budou reprodukovány vždy jen nejvyšší noty akordu nebo systému.

Společně s programem *polyphon* (viz soubor README.TXT) můžete také přes reproduktor PC přehrávat více hlasů (ne pod Windows NT).

Grafický režim programu

Grafický režim

Doposud popisované funkce neumožňovaly napsat některé grafické symboly, jako např. dynamická znaménka, atd. Toto je umožněno v grafickém režimu programu.

Vazba grafických elementů

Grafické elementy, které vyrobíte v grafickém režimu, se budou vázat ke konkrétním notám. Některé elementy budete muset, např. po transponování, znovu napasovat".

Proto by měla být práce s grafikou posledním krokem při zhotovování partitury.

Výjimka

Grafika Metafile-Formátu, která se vkládá ze schránky Windows, je pozicována v partiturových koordinátech - grafický import.

Grafický režim programu

Normální režim

Jak změnit normální notový režim na grafický a zpět

Zvolte v menu **Režim** příkaz **Grafický**, zmáčkněte klávesu [F9] nebo klikněte na odpovídající ikonu.

V grafickém režimu je jiné menu, je zde jiná symbolová lišta a jiný je i ukazatel myši (silně orámovaná šipka). V tomto režimu můžete označovat noty jen pomocí klávesnice. Myš slouží k označování grafických elementů.

Grafický režim programu

Vkládání grafických elementů

Jak vložit nový grafický element

1. Označte notový blok nebo jednu notu - pokud se bude grafický element vztahovat jen na jednu notu
  2. Přepněte do grafického režimu (označení not můžete provést i zde).
  3. Zvolte v menu **Znaky** požadovaný grafický element nebo klikněte na odpovídající ikonu.
- Pokud není označen žádný notový rozsah (nebo nota), není možno grafický element vložit. Výjimkou je jen vkládání textu.

Grafický režim programu

Označení, posouvání a formování grafických elementů

Jak označit grafický element

1. Přepněte do grafického režimu.
  2. Klikněte na libovolném místě grafického elementu.
- Zobrazí se potahové body elementu a jeho zakotvení (modrá barva).

Jak zformovat grafický element

1. Označte grafický element.
2. Umístěte myš na potahový bod, kde se její ukazatel změnil v kříž.
3. Držte tlačítko myši a táhněte požadovaným směrem

Jak přesunout grafický element

1. Označte grafický element
2. Přesuňte ukazatel myši na libovolné místo elementu (kromě potahového bodu). Ukazatel se změnil ve větrnou růžici.
3. S přidržným levým tlačítkem myši přesuňte element na požadované místo.

Grafický režim programu

Kontextový dialog

Každý grafický element má svůj tzv. *kontextový dialog* (kromě notových linek), kde jej můžeme dále zpracovat.

Jak otevřít kontextový dialog nějakého grafického elementu

1. Označte grafický element.
2. Zvolte v menu **Úpravy** příkaz **Vzhled...**, zmáčkněte pravé tlačítko myši nebo stiskněte [Alt]+[Enter] nebo [Alt]+[F10].

Grafický režim programu

Kopírování a mazání grafických elementů

Jak *capella* ukládá grafický element

capella ukládá grafický element k první označené notě a přitom dává pozor na počet označených not. Pokud tuto první notu smažete, zmizí i grafický element. Pokud budete kopírovat tuto první notu, bude zkopírován spolu s ní i grafický element a bude se vztahovat na stejný počet not, jako v originálu. Kopírování elementu je možné jen s touto notou.

Pokud budete chtít smazat jen grafický element (notu chcete nechat), postupujte následujícím způsobem.

Jak vymazat grafický element

1. Označte grafický element.
2. Zvolte z menu **Úpravy** příkaz **Smazat**, stiskněte [Ctrl]+[Del] nebo klikněte na odpovídající ikonu (kříž).

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

Všechny grafické elementy budou popsány jednotným způsobem:

1. Název elementu tak, jak se zobrazí v menu **Znaky**.
2. Ikony na symbolové liště grafického režimu.
3. Popis objektu a potahové body.
4. Zobrazení kontextového dialogu.
5. Popis kontextového dialogu.

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

Schránka

Viz grafický import

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

Text

Viz [text](#)

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

Čára

Rovná čára se dvěma potahovými body na začátku a konci čáry.

Tloušťka

je volitelná hodnota od 1 do 5. Hodnota 1 odpovídá tloušťce notové linky a notových nožek, hodnota 5 odpovídá tloušťce trámců.

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

Obdélník

Obdélník se čtyřmi potahovými body v jednotlivých rozích.

Výplň

žádná bude zobrazen jen obrys obdélníku.

černá bude vyplněn černě. Použití: např. tučné podtržení, atd.

bílá bude vyplněn bíle (účinek jako guma"). Pokud zároveň zvolíte nulovou tloušťku čáry (obrysu), můžete jím překrýt některé části notového řádku (např. když v posledním řádku partitury chcete mít třeba jen tři takty a nemají přesahovat přes celou šířku (byly by příliš natažené). Vytvoříte ještě několik taktů, které vyplníte pomlkami a potom je přikryjete obdélníkem. Původní tři takty potom budou sahat třeba jen do poloviny řádku.

Obrysy jsou v pěti stupních, jako u čar.

Obdélníky samotné nejsou při sazbě not nijak potřebné. Jejich význam vyplývá jen z uvedeného příkladu.

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

Elipsa

Má čtyři potahové body v rozích opsaného obdélníku.

Elipsy mají stejné vlastnosti jako obdélníky.

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

Notové linky

Potahové body jsou konce střední notové linky. Mohou být natahovány jen do šířky. K usnadnění jejich umístování je jejich pohyb omezen jen na vodorovný směr.

Nemají žádný kontextový dialog.

Používají se v případě, že chcete znovu zobrazit notové linky, překryté bílým obdélníkem.

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

Legato

Oblouk legato je křivka, která se směrem k okrajům zeštíhluje.

Vsazení legata můžete provést jak v notovém, tak v grafickém režimu.

Uvědomte si rozdíl mezi legatem a ligaturou.

Oblouky legata mají čtyři potahové body. Dva jsou na koncích, dalšími dvěmi se upravuje tvar křivky. Pomocí myši můžete oblouk legata umístit do správné polohy nebo změnit jeho tvar.

Žádný kontextový dialog.

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

(De-)Crescendo

Má tři potahové body. Nejprve je zobrazeno crescendo, změna na decrescendo se provádí v kontextovém dialogu příkazem **Otočit**.

Kontextový dialog:

Otočit   Otočí označení dynamiky. Crescendo bude zaměněno za decrescendo nebo naopak.

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

-volta svorky

Dají se natahovat do délky potahovými body, umístěnými v pravém a levém horním rohu. V horizontálním směru ji můžete myší přesunout do potřebné polohy. V kontextovém dialogu můžete nadefinovat svorku, která je vpravo **otevřená** nebo **uzavřená**. Svorka může být s číslem **1.** nebo **2.** nebo **bez čísla**. Pokud budete chtít psát např. číslo 3., musíte ho napsat v textovém režimu (jako symbol).

Potahové body jsou na koncích vodorovných čar.

Kontextový dialog

Na pravém konci

otevřená	svorka není zprava uzavřená.
uzavřená	svorka je zprava uzavřená.
číslo	číslo opakování.

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

Triolové svorky

Svorky vsazuje program *capella* automaticky - Trioly a jiné iregulární dělení.

Svorka má dva potahové body, kterými můžeme měnit velikost i směr svorky.

Kontextový dialog:

horní	svorky se zobrazí nad notami
spodní	svorky pod notami
číslo	hodnota iregulárního dělení
bez svorek	zobrazí se jen číslo bez svorek (svorky nejsou nutné, např. pokud je již triola s trámcem)

Grafický režim programu

Jednotlivé grafické elementy

Trylková vlnovka

Vodorovný směr, dva potahové body. Ve svislém směru se dají posouvat v roztečích notových linek.

Kontextový dialog:

s "tr"   před vlnovkou zkratka tr

bez "tr"   jen vlnovka (cik-cak)

Texty

Texty

V rámci grafického režimu můžete vkládat i texty, které je možno umístit na libovolné místo partitury. Zde popisované texty nepoužívejte na popis a označení partu, záhlaví a patu a na texty písní. Pro tyto texty používejte již dříve popsané speciální funkce.

Texty

Vložit, zpracovat a mazat textové elementy

Textové elementy jsou součástí integrovaného grafického režimu. Vždy budou vázány na jednu jedinou notu (akord).

Pokud neoznačíte blok not (nebo notu), bude se text vázat na notu za kurzorem.

Jak vložit text

1. Umístěte kurzor před notu, se kterou bude text svázán". Pokud označíte blok, bude se text vázat na první označenou notu.
2. Přepněte do grafického režimu, pokud v něm nejste (např. klávesou [F9]).
3. Zvolte v menu **Znaky** příkaz **Text**, zmáčkněte [Ctrl]+[T] nebo klikněte na odpovídající ikonu. Automaticky se objeví odpovídající dialogový panel.
4. Můžete si zvolit mezi hudebními symboly, standardním a individuálním písmem. Standardní písmo můžete nastavit globálně na celou partituru.
5. Klikněte na textové pole a napište požadovaný text (při vkládání českých znaků dejte pozor na to, ať máte zvolen český font). Řádky oddělíte pomocí kláves [Ctrl]+[Enter].
6. V případě víceřádkového textu můžete označit pole **víceřádkový text centrovat**, jinak bude centrován zleva.
7. Pokud má být text centrován na střed stránky, označte pole **centrovat text na stránce**. Text pak můžete posouvat jen svisle. Centrováný text se znovu upraví i při změně okrajů stránky.

Bod číslo 3 je funkční také v normálním režimu pomocí kláves [Ctrl]+[T]. *capella* se pak automaticky nastaví do grafického režimu.

Pokud chcete textový element v grafickém režimu upravit, nepoužívejte znovu příkaz **Text** v menu **Vložit** nebo kliknutí na ikonu vložení textu (T), ale vyvolejte kontextový dialog pravým tlačítkem myši.

Jak upravit textový element:

1. Označte textový element.
2. Stiskněte pravé tlačítko myši a objeví se Vám kontextový dialog, ve kterém můžete text upravit.

Jak smazat textový element:

1. Označte textový element.
2. Zvolte v Menu **Úpravy** příkaz **Smazat**, stiskněte [Ctrl]+[Del] nebo klikněte na odpovídající ikonu (kříž).

Texty

Hudební symboly ve standardní velikosti

Hudební symboly ve standardní velikosti Jedná se o symboly ze znakové sady CAPELLA.TTF.

Jak vložit hudební symbol

1. Stejný postup jako u vkládání textových elementů .
2. Označte v dialogovém panelu pole **hudební symboly**.
3. Klikněte na textové pole.
4. Pokud je ve třetím řádku tabulky symbolů uveden znak pro přímou volbu symbolu, můžete ho tipnout na klávesnici. V opačném případě postupujte takto:
5. Stiskněte klávesu [Alt] a držte ji.
6. Tipněte číslo z prvního řádku tabulky.
7. Pust'te klávesu [Alt].

Hudební symboly a znaky můžete využít i v případech, které nejdou automaticky. Typickým příkladem je opakovací znak - viz. soubor FAULENZ.CAP v adresáři EXAMPLE).

V prvním řádku je použito opakovacího znaku k zobrazení opakujících se akordů.

Jak vložit opakovací znak

1. Napište první akord 2x za sebou.
2. Druhý akord označte, přepněte do grafického režimu a vložte textový element (klikněte na ikonu vkládání textů a hudebních symbolů).
3. V kontextovém dialogovém panelu zvolte **hudební symboly** a vyberte opakovací znak (např. [Shift]+[V]).
4. Posuňte (myší) daný znak na akord.
5. Znovu označte akord a formátujte ho jako neviditelný - notová hlava a nožka, artikulační znaménka. Nyní bude viditelný jen opakovací znak.
6. Zkopírujte tento formátovaný akord do schránky a dále ho kopírujte kamkoliv budete potřebovat.

Ve druhém a třetím řádku jsou opakovací znaky pro jeden nebo dva celé takty. Pro vložení těchto znaků použijte stejnou metodu.

V posledním řádku byla jedna nota ve skupině pod trámcem formátovaná jako neviditelná (notová hlava a nožka, artikulační znaménka) a přepsána (v grafickém režimu) pomlkou.

Texty

Hudební symboly v jiných velikostech

Pokud chcete vložit hudební symboly v jiných, než normálních velikostech, zvolte jako individuální písmo font CAPELLA.TTF a nastavte požadovanou velikost. Normální velikosti odpovídá hodnota 24, poloviční je 12, atd.

Příklad:

Pro zapsání tempa skladby 72 čtvrtových za minutu postupujte takto:

1. Zvolte dialogový panel s *hudebními symboly*.
2. Vložte: [Alt]+[0163] [=] [Alt]+[0253] [Alt]+[0248]
3. Zvolte v poli *individuální písmo* velikost 16.

Tabulky a přehled

Funkční tlačítka

Windows-standardní klávesové kombinace jsou označeny modrou barvou.

Klávesa	v kombinaci s	význam
[F1]		<u>Nápověda</u>
[F2]		<u>Vkládání not o oktávu níže</u>
	[Shift]	<u>Vkládání not o dvě oktávy níže</u>
[F3]		<u>Normální vkládání not</u>
[F4]		<u>Vkládání not o oktávu výše</u>
	[Shift]	<u>Vkládání not o dvě oktávy výše</u>
	[Ctrl]	<u>Okno (partituru) zavřít</u>
	[Alt]	<u>capellu ukončit</u>
[F5]		<u>Zapnutí/vypnutí akordového režimu</u>
	[Shift]	<u>Změna klíče, tóniny nebo taktu</u>
	[Alt]	<u>Transponování/diatonický posuv</u>
[F6]		<u>Iregulární dělení</u>
[F6]	[Shift]	<u>Trioly</u>
	[Ctrl]	Další okno
	[Shift]+ [Ctrl]	Předchozí okno
[F7]		<u>Houslový klíč na pozici kurzoru</u>
	[Shift]	<u>Houslový klíč pro všechny řádky systému</u>
[F8]		<u>Basový klíč na pozici kurzoru</u>
	[Shift]	<u>Basový klíč pro všechny řádky systému</u>
[F9]		<u>Zapnutí/vypnutí grafického režimu</u>
	[Shift]	<u>Řádek přehrát (start/stop)</u>
	[Ctrl]	<u>Systém přehrát (start/stop)</u>
	[Alt]	<u>Rytmické vkládání (start/stop)</u>
[F10]		Menu
	[Shift]	<u>Mezi označenými notami trámce spojit</u>
	[Ctrl]	<u>Mezi označenými notami trámce rozdělit</u>
	[Shift]+ [Ctrl]	<u>Mezi označenými notami trámce automaticky</u>
	[Alt]	<u>Otevření kontextového dialogu</u>

[F11]		<u>Barevné značení zap/vyp</u>
	[Shift]	<u>Stránkové zobrazení zap/vyp</u>
[F12]		<u>Normální velikost</u>
	[Ctrl]	<u>Zvětšení</u>
	[Alt]	<u>Zmenšení</u>
	[Ctrl]+[Alt]	<u>Obnova obrazovky</u>

Tabulky a přehled

Ctrl-kombinace

Windows-standardní klávesové kombinace jsou označeny **modrou** barvou.

Klávesy	Význam
[Ctrl]+[A]	<u>Označit vše</u>
[Ctrl]+[B]	<u>Vložit legato k označeným notám</u>
[Ctrl]+[C]	<u>Kopírování</u>
[Ctrl]+[E]	<u>Noty enharmonicky zaměnit</u>
[Ctrl]+[F]	<u>Vložit/smazat taktovou čáru</u>
[Ctrl]+[J]	<u>Horizontální posuv not(y)</u>
[Ctrl]+[K]	<u>Záhlaví a pata</u>
[Ctrl]+[L]	<u>Text písňě</u>
[Ctrl]+[N]	<u>Formát not</u>
[Ctrl]+[P]	<u>Partiturová šablona</u>
[Ctrl]+[Q]	<u>Zvuk vypnout, [Shift]+[Ctrl]+[Q]: znovu zapnout</u>
[Ctrl]+[R]	<u>Zarovnání označených řádků</u>
[Ctrl]+[S]	<u>Formát systému</u>
[Ctrl]+[T]	<u>Vložit nový text</u>
[Ctrl]+[V]	<u>Vložit</u>
[Ctrl]+[X]	<u>Vystříhnout</u>
[Ctrl]+[Y]	<u>Řádek smazat</u>
[Ctrl]+[Z]	<u>Úprava vzdáleností mezi řádky</u>
[Shift]+[Ctrl]+[K]	<u>Malé noty</u>
[Shift]+[Ctrl]+[S]	<u>Staccato</u>
[Shift]+[Ctrl]+[T]	<u>Tenuto</u>
[Shift]+[Ctrl]+[U]	<u>Noty neviditelné</u>
[Shift]+[Ctrl]+[V]	<u>Orientační posuvka</u>
[Shift]+[Ctrl]+[W]	<u>Noty bez hodnoty</u>

Tabulky a přehled

Další klávesové příkazy

Klávesa	Význam
[A]..[Z], [a]..[z]	vkládání not (podle přednastavení)
[1][2][4][8][6][3][9]	hodnota noty (normální)
[1][2][3][4][5][6][7]	hodnota noty (alternativní)
[+] nebo [#]	další notu zvýšit
[-] nebo [b]	další notu snížit
[.]	další nota tečkovaná
[:]	další nota dvojtečkovaná
[,]	další nota tečkovaná, pak doplňující (půlená)
[:]	další nota dvoutečkovaná, pak doplňující
[0] na numerické	zrušit alteraci, tečkování
[/]	akord opakovat
[é]	ligatura
[+]	nádech vložit/smazat
[<]	hodnotu noty snížit
[>]	hodnotu noty zvýšit
[vlevo]	kurzor o notu doleva
[vpravo]	kurzor o notu doprava
[Ctrl]+[vlevo]	kurzor o takt doleva
[Ctrl]+[vpravo]	kurzor o takt doprava
[Home]	kurzor na první notu na řádku
[End]	kurzor za poslední notu na řádku
[nahoru]	kurzor na předchozí řádek
[dolů]	kurzor na následující řádek
[PgUp]	kurzor k odpovídajícímu hlasu předchozího systému
[PgDn]	kurzor k odpovídajícímu hlasu následujícího systému
[Ctrl]+[Home]	kurzor na začátek partitury
[Ctrl]+[End]	kurzor na konec partitury
[Ctrl]+[Enter]	vložit další řádek do systému
[Shift]+[Ctrl]+[Enter]	vložit druhý hlas
[Enter]	system oddělit
[Ctrl]+ [Backspace]	system spojit s předchozím
[Backspace]	smazat notu vlevo od kurzoru
[Del]	smazat notu vpravo od kurzoru

Tabulky a přehled

Soubor CAPELLA.INI a partiturové soubory

Abyste nemuseli stále znovu a znovu nastavovat stejná přednastavení, jsou brána v úvahu a jsou ukládána.

Nastavení, které se týká konkrétní partitury se spolu s ní i ukládá. Jedna dokumentace souborového formátu programu *capella* se nachází na instalační disketě (jen pro experty) v souboru INTERNA.DOC. K otevření tohoto souboru potřebujete buď Windows 95 (WordPad) nebo program, který umí číst WinWord - dokumenty.

Ostatní nastavení, jako třeba velikost a poloha oken, se ukládají do souboru CAPELLA.INI v adresáři Windows.

Tabulky a přehled

Hranice programu *capella*

Počet not v jednom akordu může být maximálně 15. Žádná jiná omezení program nemá a množství a použití dalších funkcí je v podstatě bez hranic. Takže můžete mít např. v jednom systému více než 1000 notových řádků (ve verzi *capella compact 24*). V praxi však takové systémy ani neexistují. Spíše budete limitováni možnostmi Vašeho počítače. Při velmi dlouhých notových řádcích bude počítač potřebovat na zpracování delší čas.

Při zpracovávání rozsáhlých partitur je vhodné jejich rozdělení na menší soubory. Číslování stránek se dá lehce korigovat nastavením v záhlaví a patě.

Program *capella* je stále vyvíjen tak, aby vyhovoval všem možným požadavkům kladených na notační program. Pokud existuje nějaká funkce, kterou ještě postrádáte, určitě bude v další programové verzi.

O nových verzích budete včas informováni. Nebudeme zde uvádět žádný konkrétní časový termín, neboť časový tlak by mohl mít vliv na kvalitu nové verze.

Otevření partitury.

Uložení partitury

Vkládání not o dvě oktávy níže

Vkládání not o jednu oktávu níže

Normální vkládání not

Vkládání not o oktávu výše

Vkládání not o dvě oktávy výše

Akordový režim zap/vyp

Trioly a jiné iregulární dělení

Klíč, tónina, takt

Houslový klíč na pozici kurzoru (s [Shift] na všechny řádky systému)

Basový klíč na pozici kurzoru (s [Shift] na všechny řádky systému)

Rytmické vkládání (zap/vyp)

Řádek přehrát (zap/vyp)

System přehrát (zap/vyp)

Zmenšení

Normální

Lupa

Úpravy partiturové šablony

Formát systému

Text písně

Grafický režim

Grafický import

Vložit text

Vložit čáru

Vložit obdélník

Vložit elipsu

Vložit notové linky

Vložit legato

Vložit (De-) crescendo

Vložit -volta svorky

Vložit triolovou svorku

Vložit trylkovou vlnovku

Smazat označený grafický element

Zmenšení

Normální

Lupa

Normální režim

